2020

Raport de totalizare a activității Consiliului Național pentru Determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă în anul 2020

User
CNDDCM
01.01.2020

Situaţia persoanelor cu dizabilităţi în Republica Moldova

Potrivit estimărilor, la situația 01.01.2021 în RM numărul total al persoanelor cu dizabilităţi din rândul beneficiarilor de pensii pe dizabilitate și alocații sociale, *aflaţi la evidenţa CNAS* constituie 173568 persoane, dintre care adulți – 163139 și copii – 10429. La 10 mii locuitori în medie revin 657 persoane cu dizabilităţi.

Tabelul nr.1 Numărul persoanelor cu dizabilităţi în RM la situația 01.01.2021 (a.2016-2020)

Total persoane cu dizabilităţi, (inclusiv):	**Anul 2016**		**Anul 2017**		**Anul 2018**		**Anul 2019**		**Anul 2020**	
	c/abs	%	c/abs	%	c/abs	%	c/abs	%	c/abs	%
	181124	100	179628	100	175131	100	176056	100	173568	100
Adulți	169378	93,5	167952	93,5	164496	93,9	165372	93,9	163139	94.0
Copii	11746	6,5	11676	6,5	10635	6,1	10684	6,1	10429	6.0

Sursa CNAS

Pentru anul 2020, ponderea estimativă a persoanelor cu dizabilităţi din populaţia medie pe țară din populația recalculată, conform datelor BNS de 2 640 438 persoane, constituie 6,57%, pentru populația adultă (2091657) – 7,7%, și copii (590079) – 1,77%. Comparativ cu anul 2019 numărul persoanelor cu dizabilităţi s-a micsorat cu 2488 cazuri (cu 1,4%), la adulți – cu 2233 cazuri (1,3%), numărul copiilor cu dizabilităţi în vârstă de pînă la 18 ani s-a micșorat cu 255 cazuri (2,4%).

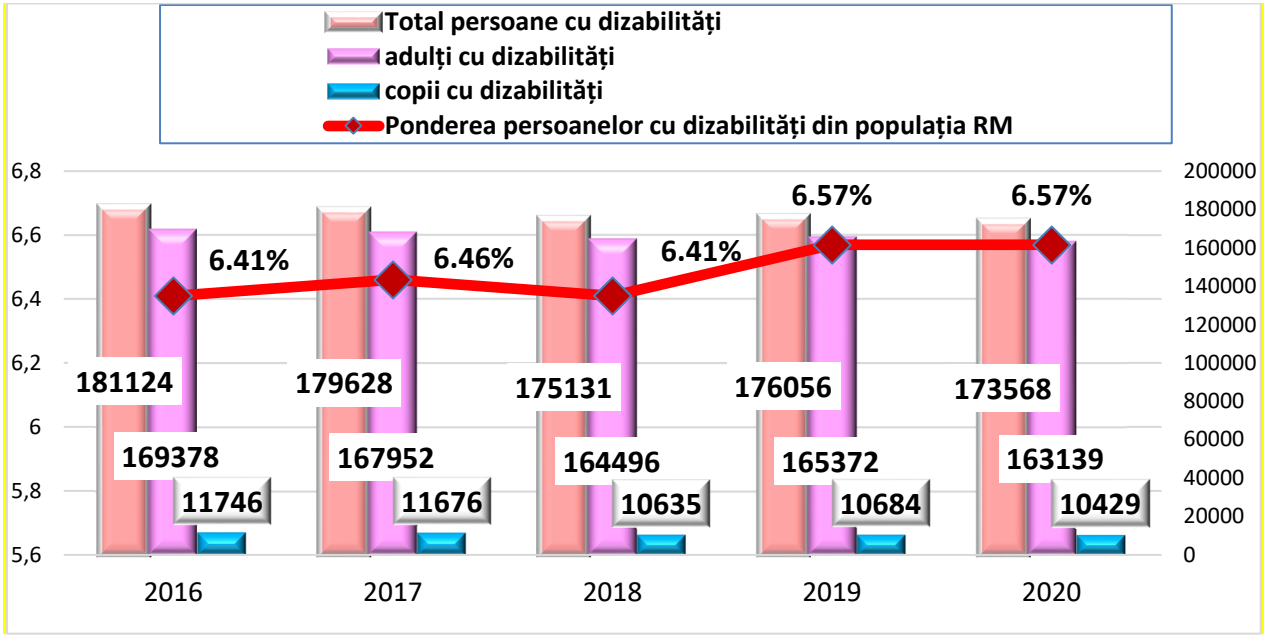
Tabelul nr.2. Categoriile de persoane cu dizabilităţi beneficiari de pensii/alocații sociale, (a.2016-2020)

	a. 2016	**a. 2017**	**a.2018**	**a.2019**	**a.2020**
Pensionari pe dizabilitate, mii (inclusiv):	**135,28**	**131,02**	**127,53**	**125,23**	**121,28**
În urma unei afecţiuni generale	130,5	126,2	122,9	120,8	117,01
În urma unui accident de muncă	2,3	2,2	2,1	2,0	1,9
În urma unei boli profesionale	0,08	0,08	0,08	0,08	0,08
Participanţi la lichidarea avariei de la Cernobîl	1,7	1,7	1,6	1,6	1,6
Din rândul militarilor	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7
Beneficiari de alocații sociale de stat, mii (inculsiv):	**45,7**	**48,6**	**47,6**	**50,8**	**52,2**
Persoane cu dizabilități	7,1	9,6	10,0	12,7	14,1
Dizabilități din copilărie	26,9	27,3	27,0	27,5	27,7
Dizabilitate până la vârsta de 18 ani	11,7	11,7	10,6	10,7	10,4

Sursa CNAS

Analiza datelor statistice referitor la categoriile de persoane cu dizabilităţiscoate în evidență următoarele: la evidenţa organelor de asigurări sociale, pensionarii pe dizabilitate reprezintă 69,9%, iar beneficiarii de alocaţii 30,1%. Pe parcursul anului 2020 circa 121,28 mii persoane cu dizabilităţi au beneficiat de pensii de dizabilitate, iar 52,2 mii persoane au beneficiat de alocaţii sociale. În cazul persoanelor cu dizabilități care beneficiază de pensii, numărul acestora s-a micșorat cu 3,2% comparativ cu anul 2019. În dependență de cauza care a determinat stabilirea dizabilităţii, se constată, că în proporţie de 96% dizabilitatea a survenit în urma unei afecţiuni generale. Totodată, se constată o tendință de creștere a ponderii persoanelor cu dizabilități în raport cu populația Republicii Moldova (a.2020 – 2 640 400), în anii 2019 și 2020 menținîndu-se la același nivel.

Diagrama nr.1 Situaţia persoanelor cu dizabilităţi în Republica Moldova aa.2016-2020

Sursa CNAS, BNS

Notă: În anii 2019 și 2020 Indicatorul „ponderea persoanelor cu dizabilități" este calculată din populaţia medie pe țară recalculată, conform datelor BNS

Managementul serviciului Tehnologii Informaționale și Monitorizare

În prezent este în curs de desfășurare Proiectul „Modernizarea Serviciilor Guvernamentale 2018-2022", cu suportul financiar al Băncii Mondiale, care prevede:

1) Reengineringul proceselor de management în cadrul Consiliul Național pentru Determinarea Dizabilității (CNDDCM);

2) Formarea platformei de serviciilor digitale (inclusiv formarea și extinderea punctelor de acces pentru servicii electronice).

Pe parcursul anului 2020 a fost încheiat acord-tip de colaborare privind modernizarea serviciilor guvernamentale între CNDDCM și Agenția de Guvernare Electronică. A fost desemnat managerul proiectului și a fost instituit un grup de lucru. În prezent au loc ședințe-online cu dezvoltatorii noului sistem informațional automatizat.

De asemenea pe parcursul acestui an au fost soluționate 820 demersuri parvenite de la echipe și structuri teritoriale în dosarele electronice SIAAS. Totodată în acest an site-ul oficial al CNDDCM a fost restabilit după atacul cibernetic, urmare căruia a fost restabilită pagina web a Consiliului, fiind necesar de reîncărcat toată informația.

A fost întocmit Formularul nr. 6 "Propuneri de buget a cheltuielilor pentru tehnologii informaționale și comunicații (TIC) pentru anul 2021 şi estimările pentru anii 2022-2023".

S-a procurat următorul echipament tehnic: 40 mause, 4 tastaturi, 5 imprimante cu rezistență mai mare, un calculator, cabluri USB pentru imprimante, cablu pentru internet.

S-au făcut demersuri către Moldtelecom în vederea modificării rețelei de internet.

Managementul resurselor umane

Efectivul-limită al Consiliului Național pentru Determinarea Dizabilitații și Capacității de Muncă pe parcursul anului 2020, este de 168 unităţi (aprobate conform statelor de funcții), din care au fost ocupate – 144 unităţi, vacante – 23 unităţi, total personal angajat – 135 salariați (de bază – 112 persoane, cumul extern – 23 persoane, cumul intern – 35 persoane), de vârstă pensionară – 24 persoane, cu dizabilități – 10 persoane.

Administrația – 51 de unităţi (aprobate conform statelor de funcții), din care sunt ocupate – 37 funcții, (de vârstă pensionară – 5 persoane), vacante – 14 funcții.

Expert în determinarea gradului de dizabilitate – 61 de unităţi (aprobate conform schemei de încadrare), din care sunt ocupate – medici experți – 40 funcții, (de vârstă pensionară – 9 persoane), vacante – 3 funcții, asistenți sociali – 15 funcții, (de vârstă pensionară – 1 persoană), vacante – 1 funcții, psihopedagogi – 6 funcții, vacante – 1 funcție.

Structurile teritoriale (Specialist relaţii sociale) – 56 de unităţi (aprobate conform schemei de încadrare), din care sunt ocupate – 52 funcții, (de vârstă pensionară - 7 persoane), vacante – 4 funcții.

În structura CNDDCM sunt următoarele subdiviziuni: Conducerea Consiliului, Serviciile de control al determinării gradului de dizabilitate nr. 1, nr. 2 și nr. 3, Serviciul pentru determinarea gradului de dizabilitate 15 echipe, Structurile teritoriale în mun. Chișinău, mun. Bălți, r.Cahul, r. Ungheni, r. Soroca, r. Orhei, r. Strășeni, r. Edineț, r. Hîncești,unităţile administrativ-teritoriale Comrat şi Ceadîr-Lunga r. Briceni, r. Ocnița, r. Dondușeni, r. Rîșcani, r. Drochia, r. Glodeni, r. Fălești, r. Sîngerei, r. Florești, r. Șoldănești, r. Rezina, r. Călărași, r. Telenești, r. Nisporeni, r. Criuleni, r. Dubăsari, r. Anenii Noi, r. Ialoveni, r. Cimișlia, r. Căușeni, r. Ștefan Vodă, , r. Leova, r. Basarabeasca, r. Taraclia, r. Cantemir.

Managementul juridic

Pe parcursul anului 2020 au parvenit în total 1016 petiții, cu 32% ori mai puține comparativ cu anul 2019 -1495 petiții, (a.2018-799 petiții), din ele: **cu privire la dezacord - 157 petiții (**a. 2019 – 151), a. 2018 – 180 petiții, a. 2017 – 107 petiții. Din numărul total de petiții, un număr mare este cu solicitări de explicații a metodologiei de determinare a dizabilității, a programului de reabilitare și incluziune socială, inclusiv a recomandărilor de muncă, eliberare a copiilor de acte, eliberare de duplicate, confirmarea certificatelor de dizabilitate ș.a.

Toate petiţiile au fost examinate în conformitate cu prevederile actelor normative și legislative în vigoare, cu respectarea termenelor de examinare.

Au fost primite în audienţă 651 persoane (inclusiv prin intermediul liniei fierbinte) cu diverse subiecte invocate, care au fost soluţionate conform normelor juridice.

A fost convocată 1 ședință a Comisiei de control cu participarea Serviciilor de control al determinării gradului de dizabilitate, ai membrilor Comisiei de litigii și altor specialiști cu examinarea a 14 dosare de dizabilitate,la solicitarea Centrului Național Anticorupție

Au fost convocate 14 Ședințe a Comisiei de litigii de pe lângă Ministerul Sănătății, Muncii și Protecţiei Sociale, cu examinarea a 117 de contestații din care 107 au fost respinse ca fiind nefondate, 10 - revăzute în cadrul Serviciilor de control. Reclamații în Registrele de Reclamații, pe perioada anului 2020, nu sunt.

Reprezentanții desemnați de Consiliul Național pentru Determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă au participat la 40 ședințe de judecată în instanțe de toate nivelele, unde au fost examinate 14 acțiuni înaintate de reclamanți, dintre care 4 dosare civile finisate cu câștig de cauză pentru CNDDCM și Comisia de litigii de pe lîngă MSMPS și 1 dosar civil la Curtea de apel Bălți, 10 dosare civile fiind în curs de examinare.

Indicatorii de bază privind activitatea Serviciului pentru determinarea Dizabilității, a Serviciilor de control al determinării gradului de dizabilitate, Structurilor teritoriale și Biroului de înregstrare și arhivare în perioada anului 2020

Date statistice cu privire la determinarea dizabilității (primar si repetat), anii 2018-2020

Pe parcursul anului 2020 în cadrul Consiliului Național pentru Determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă au fost expertizate primar și repetat 60608 persoane (adulți și copii), dintre care au fost încadrate în grad de dizabilitate 57839 persoane – 95,4% din numărul de persoane expertizate, inclusiv 50037 adulți și 7802 copii. Persoanele adulte cu dizabilități (primari și repetați) constituie 86,5%, copiii pînă la vîrsta de 17 ani,11 luni și 29 zile – 13,5%.

Tabelul nr.4 Dizabilitatea primară si repetată, adulți și copii, anii 2018-2020

	2018		2019		2020	
	c/abs	%	c/abs	%	c/abs	%
Total adresări la CNDDCM	**50500**	**100%**	**70145**	**100**	**60608**	**100%**
Inclusiv adulți	**43615**	**86,4%**	**62271**	**88.8%**	**52643**	**86,9%**
Inclusiv copii	**6885**	**13,6%**	**7874**	**11.2%**	**7965**	**13,1%**
TOTAL persoane cu dizabilități *(primari si repetați)*	**45957**	**91%**	**66923**	**95%**	**57839**	**95,4%**
inclusiv cu: - grad sever	5006	10,9%	8369	12,5%	7660	13,2%
- grad accentuat	25558	55,6%	31961	47,8%	25009	43,2%
- grad mediu	15393	33,5%	26593	39,7%	25170	43,3%
Inclusiv adulți cu dizabilități TOTAL *(primari si repetați)*	**39136**	**77,5%**	**59232**	**84,6%**	**50037**	**86,5%**
inclusiv cu: - grad sever	3301	8,5%	6647	11,2%	5660	11,3%
- grad accentuat	22125	56,5%	28406	48%	21664	43,3%
- grad mediu	13710	35%	24179	40,8%	22713	45,4%
Inclusiv copii cu dizabilități TOTAL *(primari si repetați)*	**6821**	**13,5%**	**7691**	**11,7%**	**7802**	**13,5%**
inclusiv cu: - grad sever	1705	25%	1722	22,4%	2000	25,6%
- grad accentuat	3433	50,3%	3555	46,2%	3345	42,9%
- grad mediu	1683	24,7%	2414	31,4%	2457	31,5%
Neîncadrați Total	**1634**	3,2%	**2420**	3,3%	**2769**	4,6%
Inclusiv adulți (primari si repetați)	1512	3,5%	2240	3,5%	2606	5,2%
Inclusiv copii (primari si repetați)	122	1,8%	180	2,3%	163	2,1%

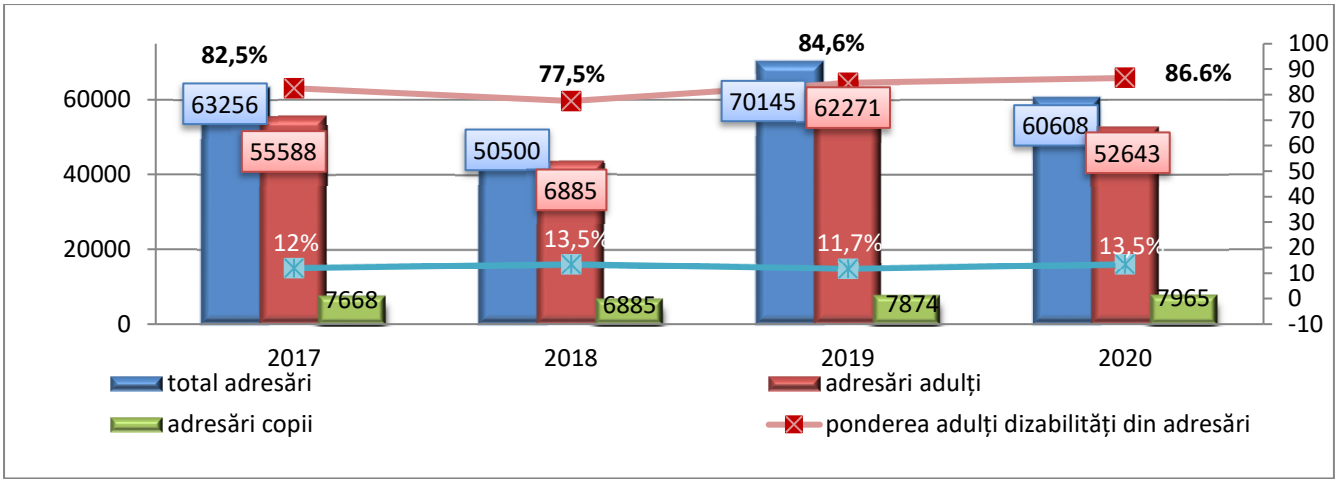
Analiza comparativă a datelor statistice privind structura dizabilității persoanelor adute și copiilor, încadrați primar și repetat în grad de dizabilitate în anii 2019 și 2020, stabilește scaderea cu 15,7% a numărului total de persoane recunoscute cu dizabilități, precum și creșterea ponderii acestora din numărul total de adresări cu 0,4%. În anul 2020, comparativ cu anul 2019, s-a micșorat cu 18,4% numărul persoanelor adulte încadrate în grad de dizabilitate, iar numărul copiilor, recunoscuți cu dizabilități s-a majorat cu 1,4%.

Numărul persoanelor adulte, expertizate primar și repetat, încadrate în gradele de dizabilitate sever, accentuat și mediu, în anul 2020, comparativ cu anul 2019, s-a majorat nesemnificativ, crescînd și ponderea procentuală a numărului aduților, încadrați în grad sever și mediu, totodată, micșorîndu-se ponderea persoanelor adulte, încadrate în grad accentuat.

Numărul total al copiilor, recunoscuți cu dizabilități, expertizați primar și repetat, încadrați în anul 2020 în grad de dizabilitate s-a majorat, comparativ cu anul 2019. Ponderea copiilor încadrați în grad accentuat în anul 2020 s-a micșorat comparativ cu anul 2019 cu 3,3%, în grad sever – a crescut cu 3,2%, în grad mediu - a ramas practic la acelaș nivel.

În anul de referință numărul total al persoanelor adulte și copii (primari și repetați) neîncadrați în grad de dizabilitate, comparativ cu anii 2018 și 2019, cînd au fost neîncadrați 2420 persoane, a crescut cu 12,6% - 2769 cazuri, în cerștere a fost în această perioadă și ponderea persoanelor neîncadrate din numărul total de adresări la CNDDCM. Aceiași tendință s-a înregistrat și la ponderea persoanelor adulte neîncadrate în grad de dizabilitate, iar a copiilor neîncadrați în grad de dizabilitateeste este in scadere nesemnificativa.

Diagrama nr.2 Dizabilitatea primară si repetată, adulți și copii, anii 2017-2020

Dizabilitatea fără termen

În anul 2020 dizabilitatea fără termen a fost stabilită pentru 513 persoane (a.2019 – 378) din total persoane cu dizabilitate primară –9174 (a.2019 – 13713 persoane) şi pentru 7351 persoane cu dizabilitate repetată (a.2019 – 5342) din 40863 total persoane (a.2019 – 45519), ceia ce constituie 5,6% din dizabilitatea primară și respectiv 18,0% din dizabilitatea repetată.

Tabelul nr.5. Dizabilitate stabilită fără termen, adulţi şi copii, a.2017-2020

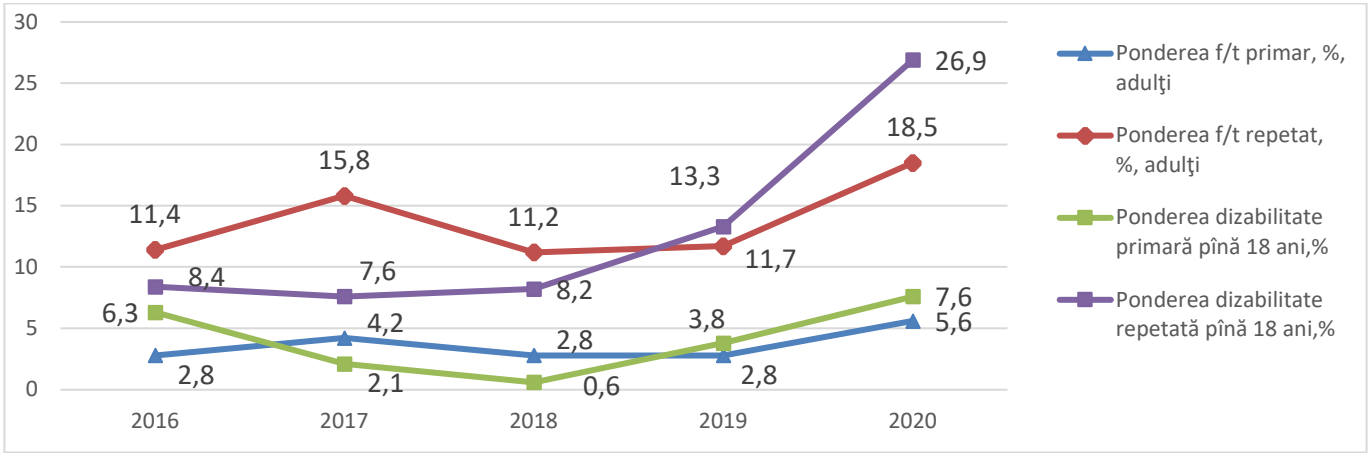
	Dizabilitate stabilită fără termen	2017	2018	2019	2020
ADULȚI	cu grad de dizabilitate primar fără termen	433	234	378	513
	cu grad de dizabilitate repetat fără termen	6821	3591	5342	7351
	Ponderea dizabilității primare fără termen din total dizabilitate primară %	4,2	2,8	2,8	5,6
	Ponderea dizabilității repetate fără termen din total dizabilitate repetată, %,	15,8	11,2	11,7	18,0
COPII	cu dizabilitate primară pe un termen de pînă la 18 ani	29	7	55	94
	cu dizabilitate repetată pe un termen de pînă la 18 ani	471	454	828	1763
	Ponderea dizabilității primare fără termen din total dizabilitate primară, %	2,1	0,6	3,8	7,6
	Ponderea dizabilității repetate fără termen din total dizabilitate repetată, %	7,6	8,2	13,3	26,9

În anul 2020, comparativ cu anul 2019, în rîndul persoanelor adulte cu dizabilități se constată o majorare a ponderii dizabilității primare și repetate fără termen de reexaminare cu 2,8% și, respectiv, cu 6,3%.

Totodată, dizabilitatea pentru un termen de pînă la 17 ani 11 luni şi 29 de zile a fost stabilită pentru 94 copii (a.2019-55) din total persoane cu dizabilitate primară - 1243 (a.2019- 1444) şi pentru 1763 copii cu dizabilitate repetată (a.2019 –828) din 6559 total persoane (a.2019 – 6249), ceia ce constituie 7,6% din dizabilitatea primară și respectiv 26,9% din dizabilitatea repetată.

Comparativ cu anul 2019 a fost stabilită creşterea considerabilă a ponderii dizabilităţii pentru un termen de pînă la 17 ani 11 luni şi 29 de zile: primar - cu 3,8%, repetat - cu 13,6%.

Diagrama nr.3. Dizabilitatea stabilită fără termen, adulţi şi copii, a.2016-2020

Rezultatele expertizării primare a persoanelor adulte în vîrstă de 18 ani și peste

Pe parcursul anului 2020, conform datelor statistice au fost expertizate primar 10142 persoane adulte (a.2019 – 15665), dintre care 90,4% / 9174 persoane au fost recunoscute persoane cu dizabilități, (în anul 2019– 13713/87,5%).

Din numărul persoanelor cu dizabilități:

- 3259 (35,5%) – locuitori urbani (a.2019 - 37%), inclusiv 2967 în vîrsta aptă de muncă și 292 – de vîrstă pensionară;
- 5915 (64,5%) – locuitori rurali, (a.2019-63%), respectiv: 5548– de vîrsta aptă de muncă și 367 – de vîrstă pensionară.

Totodată, în anul de referință - nu s-au incadrat în grad de dizabilitate 968 persoane (anul 2019 – 922 persoane).

În urma accidentelor de muncă au fost recunoscute primar persoane cu dizabilități 8 persoane (a.2019- 16), în urma bolilor profesionale - 1 (a. 2019- 1), în urma avariei de la Cernobîl – 8 persoane (a. 2019 -5), din numărul militarilor – 14 (a.2019 - 25), persoane cu dizabilități din copilărie – 166 (a. 2019 - 149).

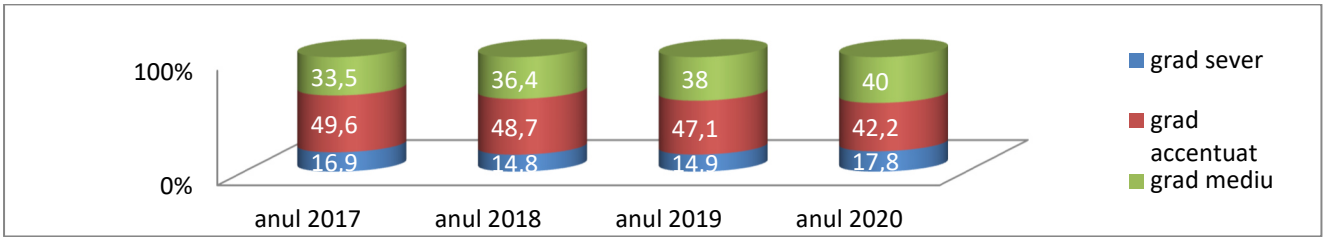
Tabelul nr.6 Structura dizabilității primare persoane de 18 ani și peste, anii 2016-2020

	2016	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**
Total adresări la CNDDCM	13542	13062	10376	15665	10142
din ei: recunoscute persoane cu dizabilităţi	10944	10337	8350	13713	9174
s-a prelungit concediul medical	1626	1739	1253	951	0
nu s-au încadrat în grad de dizabilitate	870	915	710	922	968
persoane cu dizabilităţi în urma accidentelor de muncă	6	5	8	16	8
persoane cu dizabilităţi în urma bolilor profesionale	0	1	0	1	1
persoane cu dizabilităţi în urma avariei CA Cernobîl	2	2	2	5	8
persoane cu dizabilităţi din numărul militarilor	17	11	17	25	14
persoane cu dizabilităţi din copilărie	161	222	333	149	166

Analiza datelor din tabelul nr. 6 denotă o micșorare a numărului total de adresări la Consiliul Național pentru determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă, după o majorare considerabilă, înregistrată în anul 2019.

De menționat și o majorare ușoară în anul 2020 (cu 10%), comparativ cu anul 2019, cînd a fost înregistrată descreșterea semnificativă (cu 45%) a numărului de persoane cu dizabilități din copilărie.

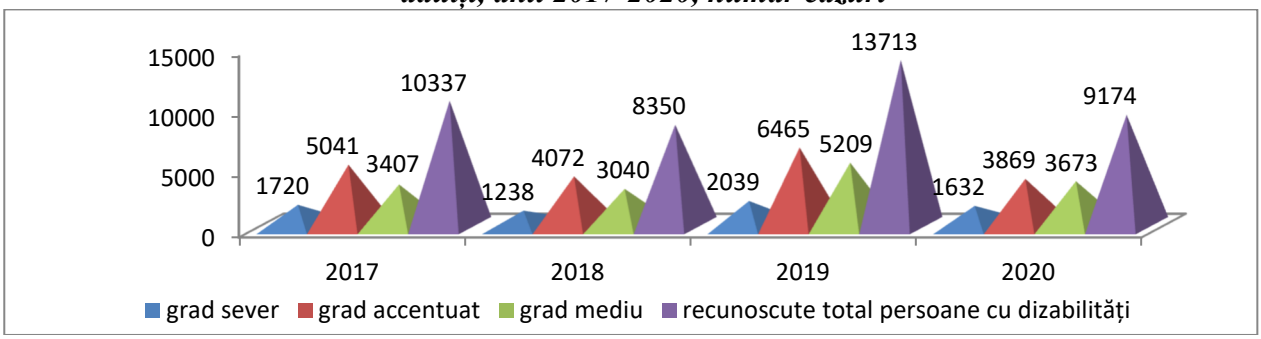
Diagr. nr.4 Structura dizabilității primare conf. gradelor de dizabilitate, adulți, aa. 2017-2020, %

Analiza dizabilității primare în rîndul persoanelor adulte în anul 2020 comparativ cu anul 2019, denotă următoarele: atît în anul 2020, cît și în anul 2019, în structura dizabilității primare predomină gradul accentuat, fiind urmat de gardul mediu și gradul sever.

Totodată, conform structurii, ponderea gradului sever este de 17,8%, în creștere comparativ cu anul precedent (14,9%), precum și a gradului mediu – 40,0%, în anul 2019 - 38,0%, ponderea gradului accentuat a descrescut în anul 2020 cu 4,9% pînă la 42,2%, (a.2019 – 47,1%).

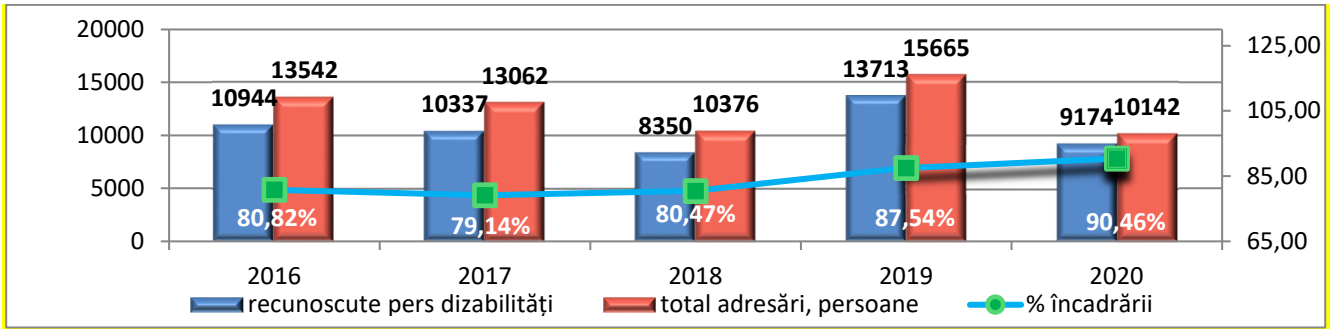
Diagrama nr.5 Structura dizabilității primare conform gradelor de dizabilitate, adulți, anii 2017-2020, număr cazuri

În structura dizabilității primare predomină bărbaţii cu 60,1% – 5513 persoane (femei – 3661). Analiza dizabilităţii pe grupe de vârstă denotă un număr mai mare al persoanelor cu dizabilităţi după vârsta de 50 de ani –5562/60,6%. Totodată, numărul persoanelor cu dizabilităţi rămâne înalt şi pentru segmentul de vârstă 40-49 de ani – 2051 persoane (22,3%).

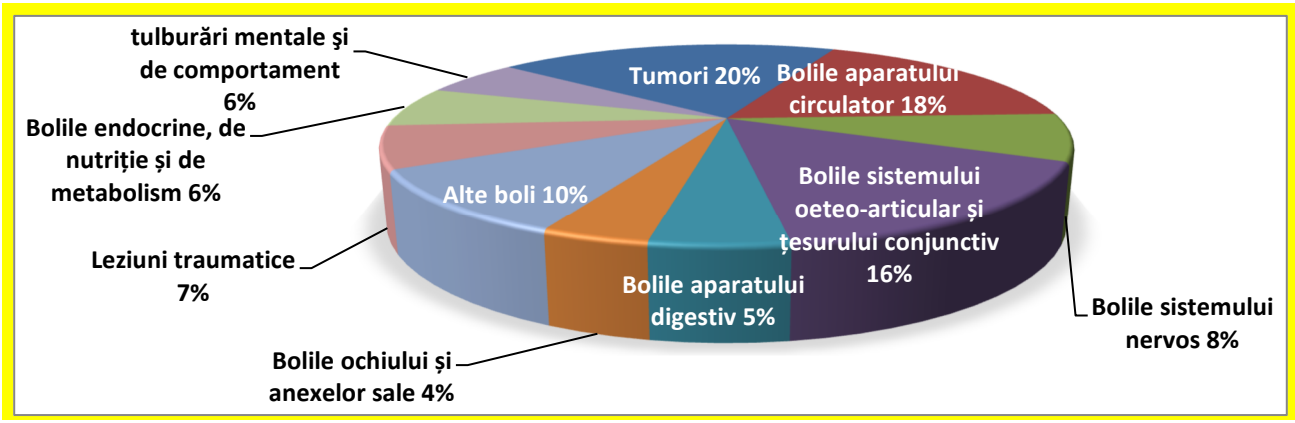
Incidența dizabilității primare la 100 000 locuitori în anul 2020 este de 336 comparativ cu 482 în anul 2019 și este în descreștere cu 146 la 100 mii locuitori. În funcţie de mediul de trai în anul 2019 la 100 mii locuitori din mediul urban revin 119,3 persoane recunoscute primar persoane cu dizabilități, iar din mediul rural – 216,6 persoane. Comparativ cu anul 2019 se denotă o micșorare a dizabilității primare atât în mediul urban, cât și în cel rural la 100 mii locuitori.

Diagrama nr. 6 Ponderea persoanelor adulte recunoscute cu dizabilități din numărul total de adresări, persoane adulte, aa. 2016-2020

Analiza structurii dizabilității primare conform nozologiilor la persoanele de peste 18 ani în anul de referință denotă prevalența tumorilor - 20,4% (a.2019 -20,0%), inclusiv tumorilor maligne (93,1%), care în 50,9% cazuri au dus la dizabilitate accentuată și în 33,1% – la dizabilitate severă.

Diagr. nr. 7 Structura dizabilității primare conform nozologiilor, vârsta de peste 18 ani, a.2020, %

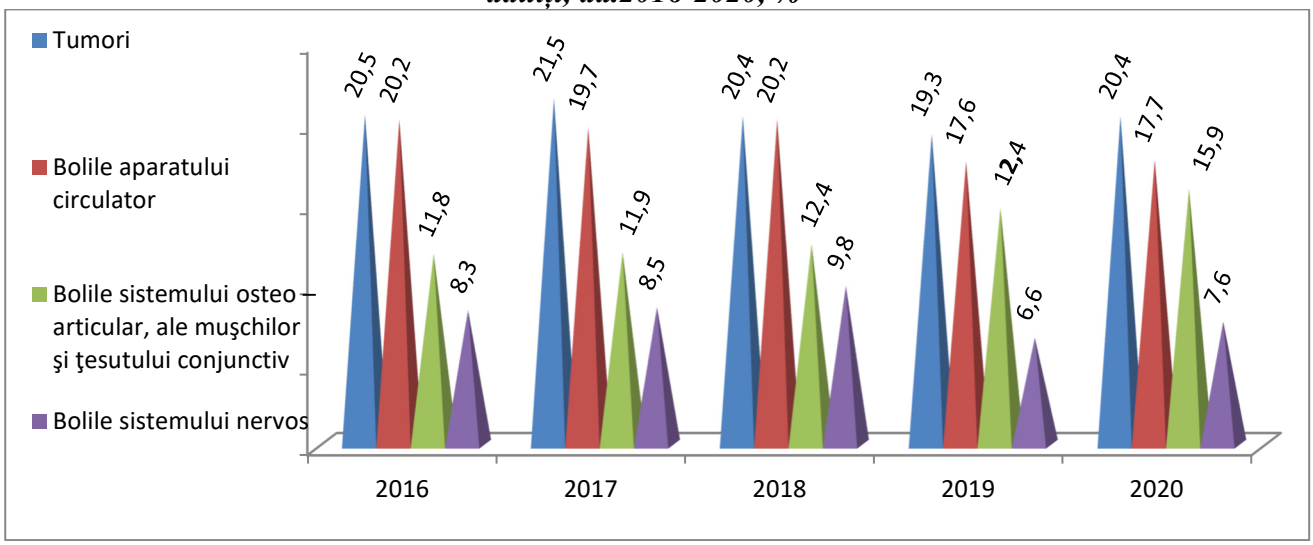
Pe locul II sunt bolile aparatului circulator – 17,7% (anul 2019 -18%), dintre care 41% constituie bolile cerebro-vasculare și 29,8% - boala ischemică a inimii, urmare cărora au fost recunoscute persoane cu dizabilitate accentuată în 44,1% cazuri și în 30,2% - la recunoașterea gradului mediu de dizabilitate la persoanele în vîrsta aptă de muncă.

Pe locul III – se plasează bolile sistemului osteoarticular și țesutului conjunctiv -15,9% (a.2019-14,6%), 45,4% dintre care constituie artrozele și 31,7% - bolile degenerative ale coloanei vertebrale.

Locul IV este ocupat de Bolile sistemului nervos – au determinat o pondere de 7,6 % din dizabilitatea primară la adulți (a.2019- 6,9%), inclusiv epilepsia și sindroamele epileptice- respectiv – 10,2%.

Pe locul V se plasează leziunile traumatice –6,8% (a.2019 – 6,2%), Bolile endocrine, de nutriție și de metabolism –6,5% (a.2019- 7,2%), inclusiv diabetul zaharat – 82,2% și afecțiunile glandei tiroide -9,0%, Tulburarile mentale – 5,8%, (a.2019 – 5.7%);%, bolile aparatului digestiv- 5.1% (a.2019 – 6.6%), inclusiv ciroza hepatică – 63,3%, bolile ochiului și anexelor sale – 4% (a.2019 – 4%), urmare cărora în vîrsta aptă de muncă predomină gradul mediu – 34,6%, în vîrsta pensionară – gradul sever – 21,3%.

Diagrama nr.8 Structura dizabilității primare în funcție de nozologiile predominante, adulți, aa.2016-2020, %

Structura dizabilității primare în funcție de nozologiile predominante la persoanele de vârsta de 18 ani şi peste în perioada anilor 2016-2020 are următoarele tendințe:

Ponderea tumorilor după micșorarea cu 1,1% în anul 2019, în anul 2020 a revenit la nivelul de 20,4%, cu majorare de 1,1% ;

Ponderea bolilor aparatului circulator în anul de raportare este la nivelul anului 2019-17,7%, în anii precedenți variind în limitele 19,4-20,2%;

Se atestă creșterea ponderii bolilor sistemului osteo-articular, ale mușchilor și țesutului conjunctiv de la 11,9% în anul 2017 pînă la 15,9% în anul 2020.

În anul 2020 numărul de cazuri de boli ale sistemului nervos s-a majorat cu 1,0% dupa o micșorare considerabilă– cu 2,9% în 2019.

Expertizarea repetată a persoanelor cu dizabilități de vîrstă 18 ani și peste

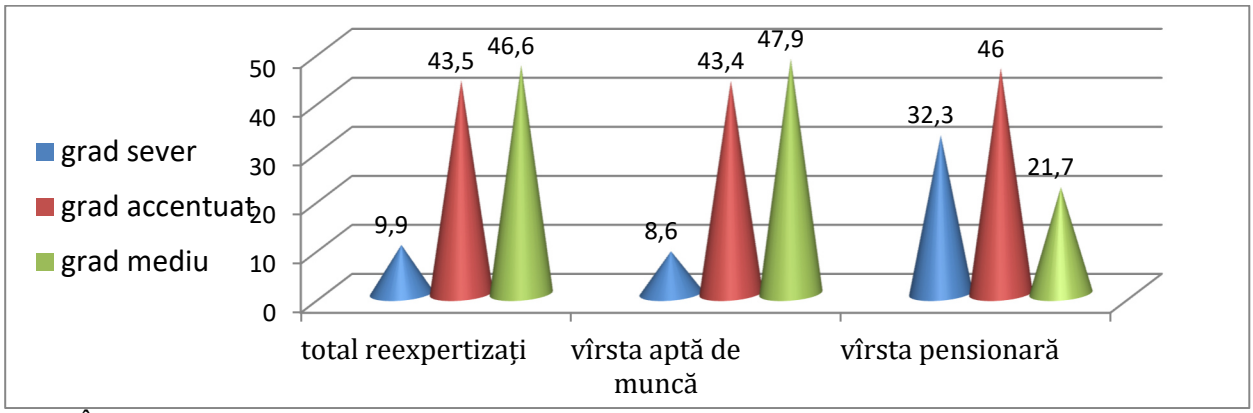
În anul 2020 au fost reexpertizați 42501 persoane, din nou încadrate în grad de dizabilitate 40863 persoane, la 4028 (9,9%) persoane a fost determinat gradul sever de dizabilitate, la 17795 – gradul accentuat (43,5%) și la 19040 (46,6%) – gradul mediu, nu au fost încadrați în grad de dezabilitate -1638 (3,9%) persoane.

Tabelul nr.7 Rezultatele reexpertizării persoanelor adulte cu dizabilități în anul 2020

	Număr reexpertizaţi		Din nou încadraţi în grad de dizabilitate		din ei:					
					Grad sever		Grad accentuat		Grad mediu	
	c/abs	%	c/abs	%	c/abs	%	c/abs	%	c/abs	%
Total: inclusiv:	42501	100	40863	96,1	4028	9,9	17795	43,5	19040	46,6
În vîrstă aptă de muncă	40334	94,9	38721	94,8	3337	8,6	16809	43,4	18575	47,9
Vîrstă pensionară	2167	5,1	2142	5,2	691	32,3	986	46,0	465	21,7

Analizînd aceiași indicatori în categoria de vîrstă aptă de muncă se atestă următoarea situație: din 38721 persoane reexpertizate la 3337 persoane (8,6%) –stabilit gradul sever de dizabilitate, la 16809 persoane (43,4%) – gradul accentuat, gradul mediu – 18575 persoane (47,9%). Din numărul persoanelor de vîrstă pensionară reexpertizate: din 2142 persoane la 691(32,3%) persoane a fost stabilit gradul sever, la 986 persoane (46,0%) – gradul accentuat și la 465 (21,7%) –gradul mediu. Astfel, în categoria de vîrstă pensionară ponderea gradului sever este mai mare cu 23% decît în vîrsta aptă de muncă, ponderea gradului accentuat – respectiv cu 2,6%, ponderea gradului mediu în vîrsta aptă de muncă fiind semnificativ mai mare decît în vărsta pensionară – cu 26,2%.

Diagrama nr.9 Structura dizabilității repetate la persoanele de 18 ani și peste, anul 2020, %

În anul 2020 ponderea persoanelor din nou încadrate în grad de dizabilitate s-a micșorat – cu 1,6% comparativ cu anul 2019 (de la 97,7% pînă la 96,1%). De menționat, că în perioada anilor 2016-2018 a existat tendința de descreștere a ponderii persoanelor din nou încadrate în grad de dizabilitate de la 98,4% (a.2016) – la 97,6% în anul 2018, iar in 2019 ramînînd la același nivel - 97,7%.

Tabelul nr.8 Rezultatele reexpertizării persoanelor adulte cu dizabilități, anii 2016-2020

	2016		2017		2018		2019		2020	
	c/abs	%	c/abs	%	c/abs	%	c/abs	%	c/abs	%
Număr reexpertizaţi total	42584	100	42695	100	33239	100	46606	100	42501	100
Din nou încadraţi în grad de dizabilitate	41912	98,4	42044	98,5	32437	97,6	45519	97,7	40863	96,1
Dizabilitatea a fost stabilită fără termen	4766	11,2	6821	16,0	3591	11,7	5342	11,5	7351	17,9
Persoane neîncadrate în grad de dizabilitate	672	1,6	651	1,5	802	2,4	1087	2,3	1638	3,8
Persoane cu dizabilități din copilărie	2994	7,0	3104	7,3	2687	8,1	3703	7,9	3198	7,5

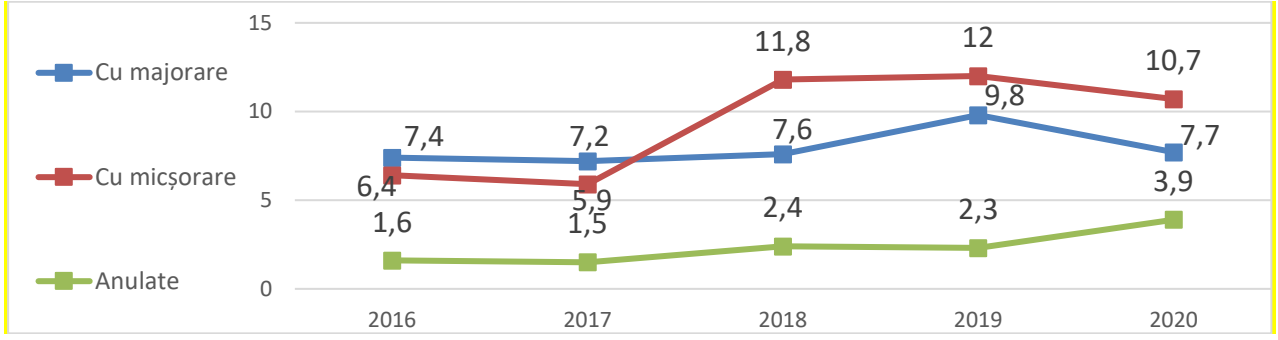
Ponderea persoanelor neîncadrate în grad de dizabilitate din numărul celor reexpertizate a suferit de asemenea modificări: cu creştere pînă la 2,4 % în anul 2018, în anul 2019 – cu o uşoară diminuare – pînă la 2,3%, iar in 2020 cu o majorare semnificativa pina la 3,8%.

Tabelul nr.9 Modificarea gradelor de dizabilitate, adulți expertizați repetat, anii 2016 -2020

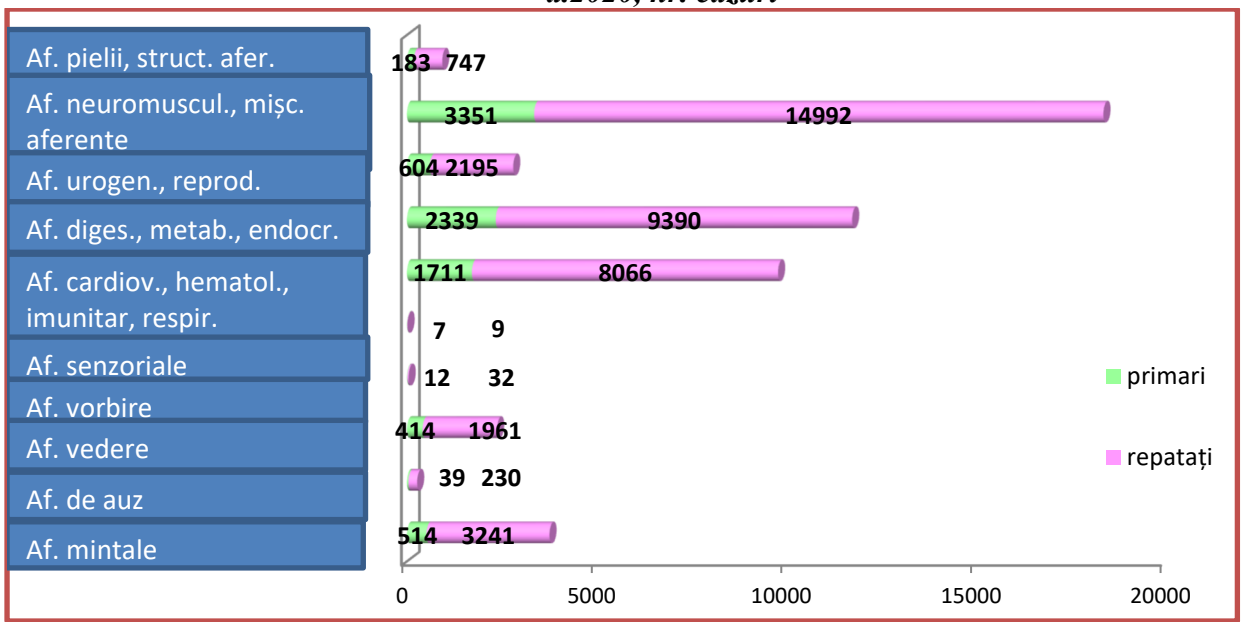
Perioada	Număr reexpertizaţi total	Cu majorare		Cu micşorare		Anulate	
		c/abs	%	c/abs	%	c/abs	%
2016	42584	3132	7,4	2709	6,4	672	1,6
2017	42695	3064	7,2	2518	5,9	651	1,5
2018	33239	2515	7,6	3922	11,8	802	2,4
2019	46606	4561	9,8	5611	12,0	1087	2,3
2020	42501	3278	7,7	4568	10,7	1638	3,9

Modificarea cu majorare a gradelor de dizabilitate la persoanele de 18 ani și peste, expertizate repetat prezintă o descreștere cu 2,1% în anul 2020, comparativ cu anul precedent, în anii 2016-2018 avînd o tendință de majorare stabilă de la 7,4% la 7,6%. În procesul de modificare a gradelor de dizabilitate cu anularea acestora în perioada anilor 2016-2018 s-a determinat o creştere, atingînd valorile de la 1,6% (a.2016) pînă la 2,4% în anul 2018 și o uşoară diminuare cu 0,1% în a.2019 si crestere de 1,6% in 2020 ajungind la 3,9%.Modificarea gradelor de dizabilitate cu micșorare în perioada de referință demonstrează o creştere substanțială, practic dublîndu-se în anul 2019 – 12,0%, comparativ cu anul 2017 (5,9%), după o creştere uşoară în perioada anilor 2015-2016, în anul 2020 – a înregistrat o scadere cu 1,3%, comparativ cu anul 2019 (12,0%). De menționat, că această creştere considerabilă a modificării gradelor de dizabilitate cu micșorare este determinat de modificarea gradelor de dizabilitate din accentuat în mediu, care în anul 2018 a crescut practic de două ori, majorîndu-se cu 1,4% și în anul 2019.

Diagrama nr.10 Modificarea gradelor de dizabilitate la persoanele adulte expertizate repetat, anii 2016-2020, %

Diagr.11 Dizabilitatea primară şi repetată a persoanelor adulte după tipurile de dizabilităţi, a.2020, nr. cazuri

Analiza dizabilităţii persoanelor de 18 ani şi peste (locuitori urbani şi rurali, primari şi repetaţi) după tipurile de afectări în anul 2020 denotă următoarele:

- pe I loc se plasează Afectările neuromusculoscheletice și ale mișcărilor aferente - 18343 persoane, ce constituie 36,7% din numărul total persoane adulte recunoscute cu dizabilităţi (primari şi repetaţi)
- pe locul II se află Afectările sistemelor digestiv, metabolic și endocrin – 11729 persoane, sau 23,4% din numărul total.
- Afectările sistemelor cardiovascular, hematologic, imunitar și respirator deţin locul III cu 9777 persoane, ce constituie 19,5%.
- Afectările mintale se plasează pe locul IV, cu 3755 cazuri, constituind 7,5%, urmate de Afectările urogenitale și de reproducere (2799 persoane/5,6%) și Afectările senzoriale de vedere cu 2375 persoane (4,7%) și Afectări ale pielii și structurilor aferente cu 930 persoane/1,9% și Afectări senzoriale de auz cu 269 persoane/0,5%.
- Ultimele locuri le revin Afectări de vorbire – 44 persoane, sau 0,1% și Afectări senzoriale de alte tipuri – 16 persoane.

De menționat, că categoria persoanelor cu dizabilități repetate, locuitori ai localităților rurale constituie 52,9% din toate tipurile de dizabilități.

Tabelul nr.10 Recomandările din Programele individuale de reabilitare şi incluziune socială, oferite persoanelor adulte în perioada anului 2020

	Recomandări	Total recomandat	Caz primar			Caz repetat		
			Total	recomandat		Total	recomandat	
				urban	rural		urban	rural
1	Tratament şi supraveghere la medicul de familie	48750	9016	3188	5828	39734	13898	25836
2	Kinetoterapie	14578	2723	951	1772	11855	4063	7792
3	Reabilitare medicală	30479	5899	2105	3794	24580	8642	15938
4	Îngrijiri paliative	563	191	70	121	372	153	219
5	Mijloace asistive	784	203	72	131	581	190	391
6	Protezare auditivă	156	31	7	24	125	43	82
7	Protezare a membrelor superioare	52	8	2	6	44	13	31
8	Endoprotezare	1989	361	95	266	1628	484	1144
9	Tratament şi supraveghere la specialist de profil	48629	8993	3176	5817	39636	13873	25763

10	Psihoterapie	10438	2046	757	1289	8392	3045	5347
11	Ingrijiri medicale la domiciliu medicală	390	99	32	67	291	122	169
12	Consumabile medicale	17734	3212	1178	2034	14522	5127	9395
13	Interventie timpurie	185	44	8	36	141	39	102
14	Protezare oculară	115	18	5	13	97	26	71
15	Protezare a membrelor inferioare	384	86	25	61	298	87	211
16	Ajutor permanent din partea altei persoane	470	149	46	103	321	117	204
17	Altele	4756	862	311	551	3894	1363	2531
18	Ccondiţii obişnuite muncă, loc de muncă actual	2917	622	284	338	2295	1061	1234
19	Adaptare loci muncă, incl.tehnologii, echipam. etc.	17915	3124	1110	2014	14791	5116	9675
20	Muncă la domiciliu	6318	1014	327	687	5304	1717	3587
21	Orientare profesională	2286	295	97	198	1991	639	1352
22	Suport/asistere la angajarea în cîmpul muncii	2225	283	96	187	1942	602	1340
23	Reabilitare profesională	428	111	44	67	317	150	167
24	Activitate de muncă în condiţii obişnuite	7583	1240	416	824	6343	2117	4226
25	Întreprindere specializată	1075	151	49	102	924	276	648
26	Încadrarea în muncă la angajatorul unde a avut loc accidentul de muncă/boală profesională	3	0	0	0	3	2	1
27	Formare profesională	600	44	12	32	556	178	378
28	Altele	13885	2306	802	1504	11579	4013	7566
29	Îngrijire la domiciliu	73	20	11	9	53	25	28
30	Asistenţă personală	3605	955	357	598	2650	974	1676
31	Plasament familial	4	2	0	2	2	2	0
32	Centru de zi	11	2	2	0	9	4	5
33	Casă comunitară	15	3	1	2	12	2	10
34	Echipă mobilă	947	299	104	195	648	232	416
35	Centru de plasament temporar	56	20	3	17	36	12	24
36	Respiro	78	20	5	15	58	19	39
37	Reutilarea/adaptarea îmcăperii de locuit	11	2	1	1	9	4	5
38	Altele(reabilitarea sanatorială)	6778	1231	441	790	5547	1941	3606
39	Educaţia în instituţia de învăţămînt	193	16	6	10	177	80	97
40	Program individual de educaţie fizică	272	22	8	14	250	109	141
41	Sisteme auditive individuale, sisteme auditive de învăţare în grup, sisteme de amplificare	10	1	1	0	9	1	8
42	Consil. şi asistenţă psihologică, terapie psiholog,	39	6	3	3	33	14	19
43	Centru resurse educ. Incluz. instituţia de învăţ.	6	1	0	1	5	3	2
44	Serviciul de Asistenţă Psihopedagogică	23	1	0	1	22	12	10
45	Literatură în varianta sonoră	2	0	0	0	2	1	1
46	Consiliere şi asistenţă psihopedagogică	0	0	0	0	0	0	0
47	Translare limbaj mimico-gestual /limbaj. semnelor	3	0	0	0	3	1	2
48	Adaptare acces. şi spaţiu inter.al instit. de învăţ.	47	3	2	1	44	20	24
49	Materiale didactice şi instructive în sistemul Braille	1	0	0	0	1	1	0
50	Consiliere şi asistenţă logopedică	21	1	0	1	20	5	15
51	Învăţămînt la distanţă	2	0	0	0	2	1	1
52	Învăţămînt la domiciliu	3	0	0	0	3	1	2
53	Învăţămînt programi-tip cu abordări individual.	9	1	0	1	8	3	5
54	Asistenţă în învăţare, cadru didactic de sprijin	8	1	0	1	7	3	4
55	Consiliere şi assist. Psihopedag.(surdopedagog)	3	0	0	0	3	1	2
56	Altle	19	4	1	3	15	8	7
	Total	247926	45742	16211	29531	202184	70635	131549

În perioada a.2020 echipele din cadrul Serviciului pentru determinarea gradului de dizabilitate au eliberat persoanelor adulte, care au fost recunoscute cu dizabilități (primar și repetat) în total 247926 de recomandări în Programele individuale de reabilitare şi incluziune socială (anexă la Certificatul de dizabilitate), inclusiv:

În categoria Recomandări de asistență și reabilitare medicală: în 48750 de cazuri a fost recomandat Tratament şi supraveghere la medicul de familie și în 48629 cazuri - Tratament şi supraveghere la specialist de profil; în 30479 cazuri – au fost oferite recomandații de Reabilitare medicală și în 14578 cazuri – Kinetoterapie, la 563 persoane au fost recomandate Îngrijirile paliative, la 10438 persoane a fost recomandată Psihoterapia, Endoprotezarea – la 1989 persoane cu dizabilități.

Totodată, în categoria Recomandări de muncă și activitate profesională au fost oferite următoarele recomandări: în 17915 cazuri - Adaptarea locului de muncă, inclusiv tehnologii, echipamente etc.; Muncă la domiciliu – în 6318 cazuri; Suport/asistare la angajarea în cîmpul muncii la 2225 persoane, Orientare profesională –2286 persoane, Reabilitare profesională - în 428 cazuri, Formare profesională - la 600 persoane cu dizabilități.

Recomandările de servicii sociale oferite persoanelor cu dizabilități sunt: la 73 persoane - Ingrijiri medicale la domiciliu; Asistenţă personală – la 3605 persoane, Plasament familial a fost recomandat la 4 persoane, în 947 cazuri a fost recomandată Echipa mobilă, Centru de plasament temporar la 56 persoane și la 78 a fost recomandat Respiro.

Recomandări pentru procesul educaţional (pentru copii și persoane adulte aflate în proces de instruire) sunt următoarele: Adaptarea accesului şi spaţiului interior al instituţiei de învăţământ a fost recomandat la 47 de persoane cu dizabilități, Serviciul de Asistenţă Psihopedagogică la 23 persoane și la 119 persoane a fost recomandat Educaţia în instituţia de învăţământ, Program individual de educaţie fizică în 193 cazuri, Consiliere şi asistenţă psihologică, terapie psihologică – la 39 persoane.

Tabelul nr. 11 Repartizarea persoanelor cu dizabilități, adulți peste 18 ani, primari și repetați, după gradul de dizabilitate și unități administrativ-teritoriale, anul 2020

Unitatea administrativ-teritorială	Primari	inclusiv			Repetați	inclusiv		
		Grad sever	Grad accentuat	Grad mediu		Grad sever	Grad accentuat	Grad mediu
ANENII NOI	278	33	116	129	1119	96	520	503
BASARABEASCA	100	15	46	39	385	37	174	174
BRICENI	176	28	80	68	836	89	360	387
BĂLȚI	252	29	138	85	1334	107	740	487
CAHUL	303	49	107	147	1233	102	458	673
CĂLĂRAȘI	236	40	83	113	1066	81	471	514
CANTEMIR	186	23	78	85	711	70	305	336
CĂUȘENI	233	37	99	97	921	75	400	446
CEADÎR-LUNGA	180	32	59	89	1257	71	367	819
CHIȘINĂU	1465	320	665	480	6376	748	3016	2612
CIMIȘLIA	111	37	39	35	588	72	284	232
COMRAT	180	30	73	77	958	76	329	553
CRIULENI	236	29	100	107	809	66	349	394
DONDUȘENI	127	33	54	40	580	43	272	265
DROCHIA	207	23	93	91	1153	94	484	575
DUBĂSARI	101	25	43	33	378	41	180	157
EDINEȚ	219	34	94	91	1179	194	558	427
FĂLEȘTI	252	38	101	113	1080	114	465	501
FLOREȘTI	265	40	108	117	1529	110	672	747
GLODENI	189	44	78	67	729	75	321	333
HÎNCEȘTI	304	54	134	116	1133	116	515	502
IALOVENI	288	55	117	116	1067	141	483	443
LEOVA	148	34	62	52	529	67	241	221

Unitatea administrativ-teritorială	Primari	inclusiv			Repetați	inclusiv		
		Grad sever	Grad accentuat	Grad mediu		Grad sever	Grad accentuat	Grad mediu
NISPORENI	193	32	85	76	614	98	248	268
OCNIȚA	166	27	59	80	809	54	368	387
ORHEI	359	69	137	153	1464	137	653	674
REZINA	162	34	55	73	736	70	314	352
RÎȘCANI	197	31	103	63	940	94	423	423
SÎNGEREI	334	52	147	135	1497	126	693	678
SOROCA	341	82	144	115	1493	149	595	749
ȘOLDĂNEȘTI	143	29	48	66	706	80	241	385
STRĂȘENI	269	38	105	126	1357	109	579	669
ȘTEFAN VODĂ	148	34	70	44	695	54	311	330
TARACLIA	111	18	38	55	711	40	217	454
TELENEȘTI	203	29	87	87	1087	105	447	535
UNGHENI	364	49	155	160	1369	171	559	639
VULCĂNEȘTI	68	13	30	25	318	35	131	152
STÎNGA NISTRULUI	80	13	39	28	117	21	52	44
TOTAL REP. MOLDOVA	9174	1632	3869	3673	40863	4028	17795	19040
INCL. DE SEX FEMININ	3661	614	1426	1621	16785	1437	6634	8714

Analiza dizabilităţii primare şi repetate în aspect administrativ-teritorial denotă următoarele: cele mai multe persoane cu dizabilităţi în anul 2020 sunt din municipiul Chişinău – 7841 persoane, inclusiv 6862–sunt locuitori urbani şi 979– rurali; locul 2 în această ordine de idei este deţinut de rnul Soroca - 1834 persoane (574-urbani şi 1260 – rurali), urmat de raioanele Sîngerei – 1831 persoane (344 – urbani, 1487 – rurali), Orhei – 1823 cazuri (453– urbani, 1370 –rurali), Floresti – 1794 cazuri (418-urbani, 1376 – rurali). La polul opus al clasamentului se amplasează raioanele: Vulcăneşti – 386 persoane, dintre care 235 sunt din mediu urban şi 151 - din mediu rural, Dubăsari – 479 cazuri (17 – urbani, 462 - rurali), Basarabeasca – 485 cazuri, inclusiv 195 –locuitori urbani şi 290 – locuitori rurali, Cimişlia – 699 persoane (160– urbani, 539 – rurali), Leova – 677 persoane (204– urbani, 473 – rurali). Totodată 197 de persoane sunt din localităţile din stînga Nistrului, dintre care 156 sunt locuitori urbani şi 41 – locuitori rurali.

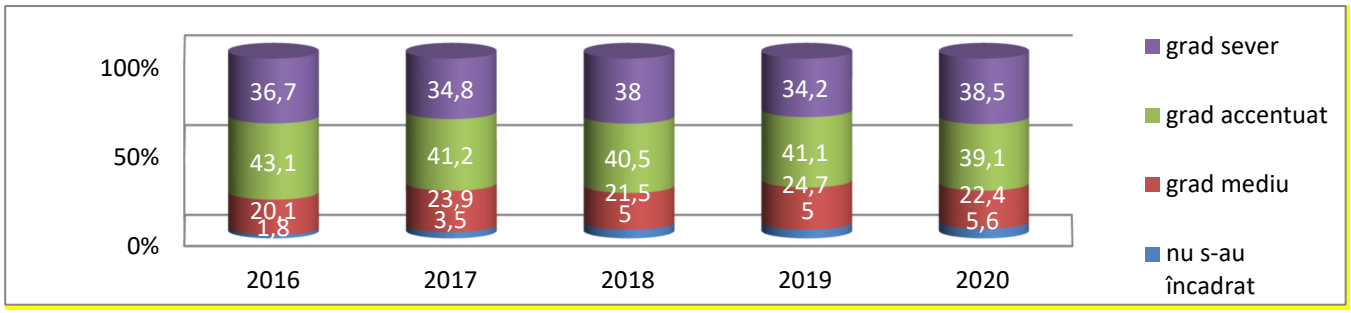
Dizabilitatea primară la copii pînă la 17 ani, 11 luni și 29 zile

În anul 2020 au fost expertizate primar total 1313 persoane de 0-17 ani 11 luni 29 zile (a.2019-1521 copii), dintre care au fost recunoscute persoane cu dizabilităţi 1243 copii (a.2019-1444 persoane). Nu s-au încadrat în grad de dizabilitate – 70 copii (a.2019- 76).

Analiza comparativă a structurii dizabilității primare la persoane 0-18 ani în anii 2019-2020 denotă o tendință de diminuare neînsemnată a ponderii persoanelor recunoscute primar cu grad de dizabilitate de la 94,9% în anul 2019 pînă la 94,7% în a.2020, și creșterea ponderii procentuale a persoanelor neîncadrate în grad de dizabilitate de la 5,0% în a.2019 pînă la 5,3% în anul 2020.

Se atestă o modificare a repartizării pe grade a persoanelor recunoscute cu dizabilitate. Astfel, pe toată perioada anilor 2016-2020 se menține tendința de micșorare a ponderii gradului accentuat de la 43,1% în anul 2016 pînă la 39,1% în anul 2020 și o ușoară creștere de până la 41,1% în anul 2019. Ponderea gradului mediu de dizabilitate, după creșterea în anii 2016-2017 de la 20,1% la 23,9%, în anul 2018 a scăzut cu 2,4%, cu o ulterioară creștere în a.2019 la 24,7% și cu diminuare în a. 2020 până la 22,4%. În aceiași perioadă se determină o creștere procentuală a gradului sever de dizabilitate de la 34,8% in 2017 la 38,0% în anul 2018, micșorîndu-se până la 34,2 în anul 2019, iar in 2020 se determina o tendință de crestere pîna la 38,5%

Diagrama nr.12 Structura dizabilității primare la copii de 0-18 ani după grade de dizabilitate, %

În structura dizabilității primare conform vârstei predomină segmentul de 7 – 15 ani 11 luni 29 zile – 37,7%. Totodată, rămâne semnificativ şi segmentul de vârstă de 3-6ani 11 luni 29 zile – 27,8%. Distribuția dizabilității primare după mediul de trai este de 475 (38,2%) copii din mediul urban (a.2019 – 593 copii), unde preponderent este gradul sever - 212 copii (44,6%), gradul accentuat - 179 copii (37,7%), gradul mediu - 84copii (17,7%); din sectorul rural 768 copii (61,8%) (a.2019 – 851 copii), preponderent este gradul accentuat- 307 copii (40,0%), urmat de gradul sever 266 copii (34,6%) și mediu - 195 copii (25,4%).

Gradul sever (143/43,9%) și gradul accentuat (117/35,9%) predomină în tulburări mentale şi de comportament – 326 cazuri, cel sever (119/40,6%) în malformaţii congenitale, deformaţii şi anomalii cromosomiale – 293 cazuri.

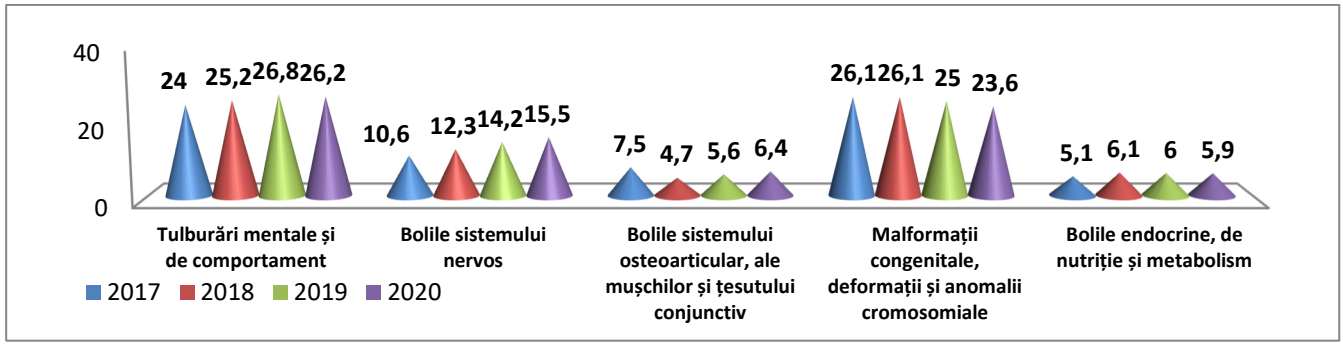
Pentru segmentul de vârstă de 0-2 ani 11 luni 29 zile predominante sunt malformaţii congenitale, deformaţii şi anomalii cromosomiale – 183 cazuri (62,5%); pentru segmentul 3-6 ani 11 luni 29 zile – tulburările mintale şi de comportament – 142 cazuri (43,6%); 7-15ani 11 luni 29 zile – tulburările mintale şi de comportament – 155 cazuri (47,5%); 16-17ani 11 luni 29 zile – tulburările mintale şi de comportament – 21 cazuri (6,4%).

Tabelul nr.12. Incidența dizabilității la copii în vârstă de 0-17 ani 11luni 29 zile, a.2019-2020

T O T A L				inclusiv după gradul de dizabilitate											
				gradul ***sever***				gradul ***accentuat***				gradul ***mediu***			
2019		**2020**		**2019**		**2020**		**2019**		**2020**		**2019**		**2020**	
abs.	la 1000 copii	abs.	la 1000 copii	abs.	la 1000 copii	abs.	la 1000 copii	abs.	la 1000 copii	abs.	la 1000 copii	abs.	la 1000 copii	abs.	la 1000 copii
1444	**2,1**	**1243**	**2,1**	**494**	**0,7**	**478**	**0,8**	**594**	**0,9**	**486**	**0,8**	**356**	**0,5**	**279**	**0,5**

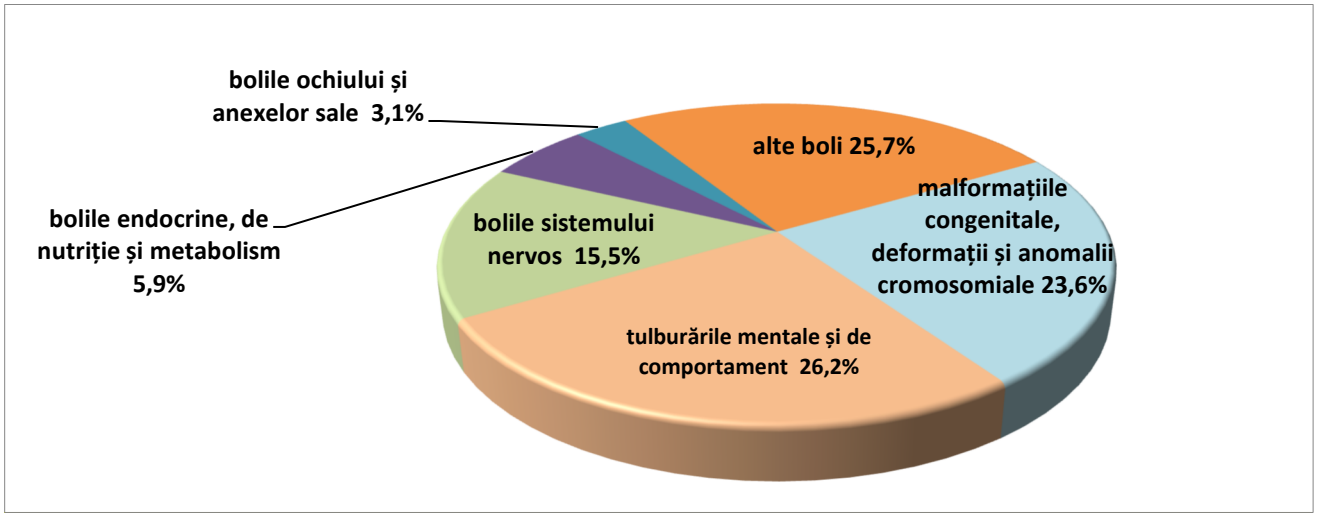
Incidența dizabilității primare la persoane de vârsta 0 -17 ani 11 luni 29 zile pentru anul 2020 este 2,1 la 1000 copii, similar cu a.2019. Incidența gradului sever a crescut cu 0,1‰, a gradului accentuat - a scăzut cu 0,7‰, a gradului mediu se menține aproximativ la același nivel.

Diagr.13. Structura dizabilității primare conform nozologiilor predominante, copii, aa.2017-2020, %

În dependență de nozologia, în baza căreia s-a stabilit dizabilitatea primară, pe parcursul ultimilor ani predominante au fost malformațiile congenitale, deformații și anomalii cromosomiale.

Diagrama nr.14 Structura dizabilității primare conform nozologiilor predominante la copii, a.2020

În anul 2020 - I loc le revine tulburărilor mentale și de comportament 326 cazuri, inclusiv- retard mental - 179 cazuri, dintre care 111cazuri (62,0%) revin categoriei de vîrstă 7-15 ani 11 lini 29 zile.

Pe locul II s-au plasat malformațiile congenitale deformaţiile şi anomaliile cromosomiale – 293 cazuri, inclusiv malformații congenitale ale aparatului circulator - 90 cazuri (30,7%), din care 57,8% revine segmentului de vârstă 0-2 ani 11 lini 29 zile.

Locul III revine patologiilor sistemului nervos – 193 cazuri, inclusiv paralizia cerebrală infantilă - 58 cazuri (30,1%).

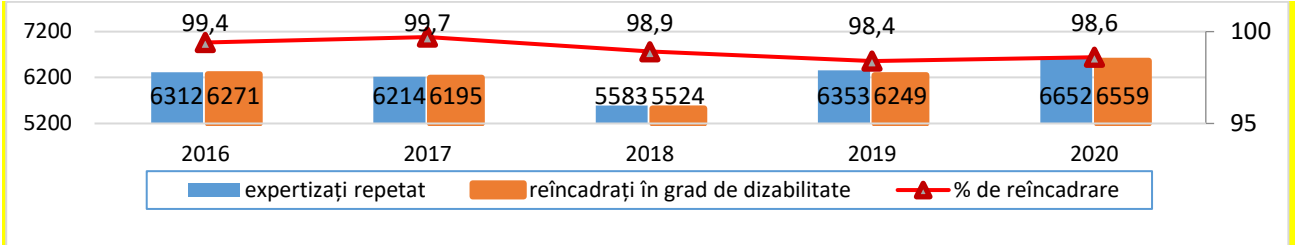
Locul IV se plaseaza patologiile sistemului osteo-articular, muşchilor şi ţesutului conjunctiv –80 (6,4%) cazuri

Bolile endocrine, de nutriție și metabolism – 74 (5,9%)cazuri, inclusiv diabet zaharat 60 (81,1%) cazuri. Bolile aparatului respirator –8 cazuri (0,6%), bolile ochiului și anexelor sale – 39 cazuri (3,1%), grad mediu în 71,8%. Bolile urechii și apofizei mastoide – 35 cazuri, inclusiv surditatea – 35 cazuri, care a adus la grad accentuat în 77,1%.

Dizabilitatea repetată la copii 0-17 ani 11 luni 29 zile

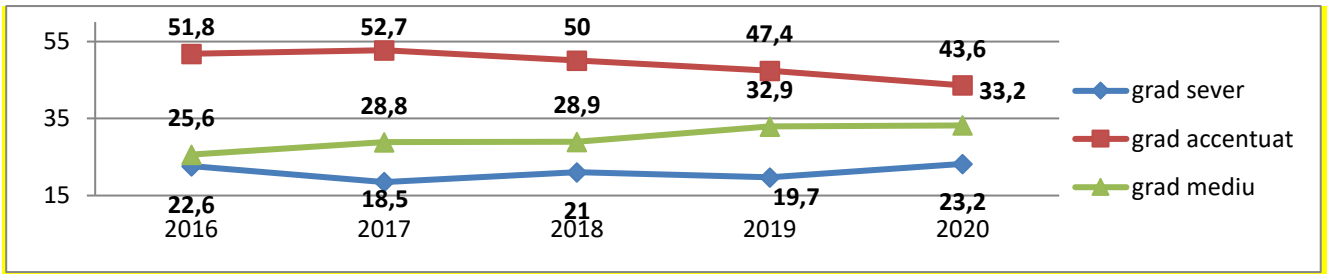
În anul 2020 au fost expertizați repetat 6652 copii (a.2019 – 6353). Grad de dizabilitate repetat a fost stabilit în 6559 cazuri (a.2019 – 6249). Comparativ cu anul 2018 numărul persoanelor expertizate repetat a crescut - cu 4,5%, precum și numărul persoanelor reîncadrate în grad de dizabilitate a crecut cu 4,7%. De menționat, că în anul 2020, comparativ cu anul 2019 a crescut neesențial procentul de reîncadrare cu 0,2% (de la 98.4% până la 98,6%).

Diagrama nr. 15 Dizabilitatea repetată vârsta de 0-17 ani 11 luni 29 zile, aa.2016-2020

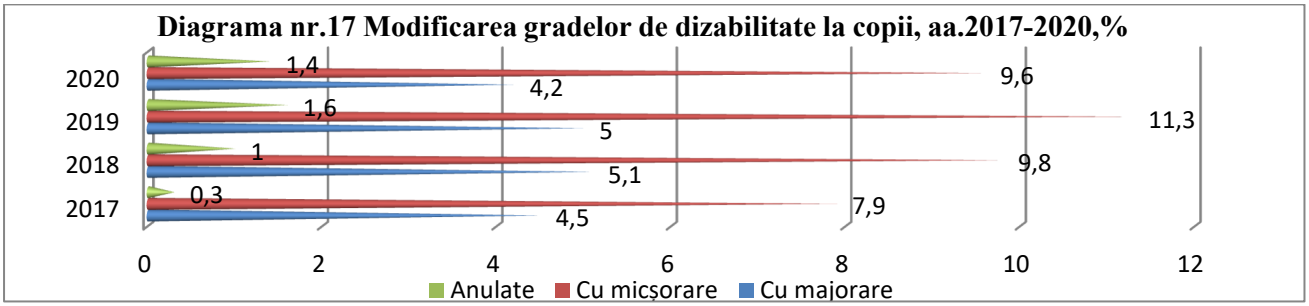

Distribuția dizabilității repetate după mediul de trai: din mediul urban 2455 (37,4%) copii, inclusiv grad sever - 647 copii (26,4%), grad accentuat- 1057 copii (43,1%), grad mediu- 751 copii (30,5%); din sectorul rural 4104 copii (62,6%), grad sever 875 copii (21,3%), grad accentuat- 1802 copii (43,9%), și mediu- 1427 copii (34,8%).

Diagrama nr. 16 Structura gradelor de dizabilitate repetată, copii, a.2016-2020, în %

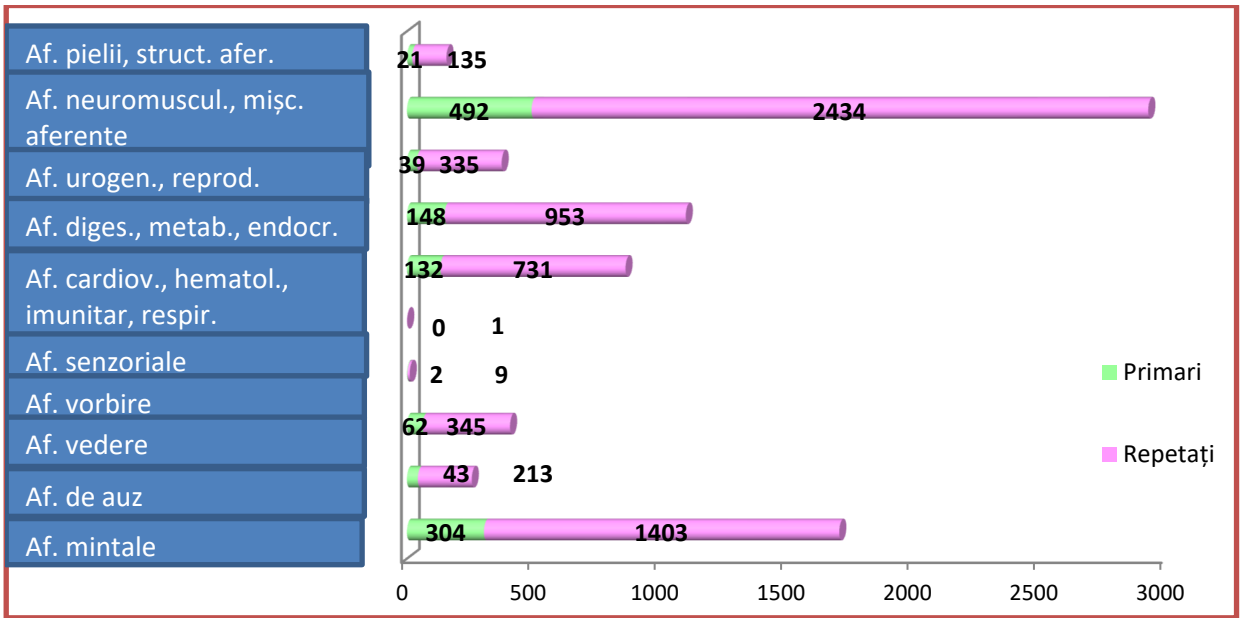

Menționăm, că în anul 2020 ponderea gradului sever și gradului mediu a crescut - cu 3,5% și respectiv cu 0,3%, a gradului accentuat s-a micșorat cu 3,8% comparativ cu a.2019.

Pe parcursul anului 2020, în categoria copiilor în vârstă de 0 – 17 ani 11 luni 29 zile în total au fost 1013 modificări de grad (a.2019 – 1139), inclusiv majorat în 280 cazuri-4,2% (a.2019 – 319/5,0%), micșorat – 640 cazuri-9,6% (a.2019 - 716/11,3%) și anulat la 93 persoane, ce constituie 1,4%, (a.2019 – 104/1,6%).

Diagrama 18 Dizabilitatea primară şi repetată după tipurile de dizabilităţi la copii, a.2020, cazuri

Analiza dizabilităţii copiilor în vârstă de 0 – 17 ani 11 luni 29 zile după tipurile de afectări (locuitori urbani şi rurali, primari şi repetaţi) în anul 2020 denotă următoarele:

- pe I loc se plasează Afectările neuromusculoscheletice și ale mișcărilor aferente -2926 persoane, cu ponderea de 37,5% din numărul total de copii, recunoscuți persoane cu dizabilități (primar și repetat);
- pe locul II se află Afectările mintale – 1707 copii, ce constituie 21,9% din numărul de copii recunoscuți cu dizabilități în perioada respectivă;
- Afectările sistemelor digestiv, metabolic și endocrin – 1101 copii, ce constituie 14,1% se plasează pe locul III;

- Afectările sistemelor cardiovascular, hematologic, imunitar și respirator cu 863 persoane, sau 11,1%, deţin locul IV, fiind urmate de Afectări urogenitale și de reproducere (374 persoane/4,8%), Afectările senzoriale de vedere cu 407 persoane, constituind 5,2% și Afectări ale pielii și structurilor aferente pielii – 156 copii, sau 2,0%, Afectări senzoriale de auz cu 256 copii, sau 2,0%.
- Ultimele locuri le revin Afectărilor de vorbire – 11 copil - 0,1%. Afectărilor senzoriale de alte tipuri cu 1 copil/0,01% .
- De menționat, că categoria persoanelor cu dizabilități repetate, locuitori ai localităților rurale constituie 52,6% din toate tipurile de dizabilități.

Tabelul nr.13 Recomandări din Programul individual de reabilitare și incluziune socială, la copii în perioada 01.01.2020-31.12.2020

N/O	Recomandări	Total recomandat (primar repetat)	Caz primar			Caz repetat		
			Total	recomandat		Total	recomandat	
				urban	rural		urban	rural
1	Tratament şi supraveghere la medicul de familie	7621	1223	465	758	6398	2379	4019
2	Kinetoterapie	3202	505	199	306	2697	1053	1644
3	Reabilitare medicală	7367	1193	457	736	6174	2305	3869
4	Îngrijiri paliative	13	5	2	3	8	1	7
5	Mijloace asistive	569	88	33	55	481	173	308
6	Protezare auditivă	156	24	8	16	132	42	90
7	Protezare a membrelor superioare	14	2	0	2	12	3	9
8	Endoprotezare	25	3	2	1	22	13	9
9	Tratament şi supraveghere la specialist de profil	7600	1220	465	755	6380	2369	4011
10	Psihoterapie	6776	1018	406	612	5758	2166	3592
11	Ingrijiri medicale la domiciliu medicală	31	11	4	7	20	9	11
12	Consumabile medicale	263	55	23	32	208	84	124
13	Intervenţie timpurie	331	113	50	63	218	98	120
14	Protezare oculară	153	21	7	14	132	55	77
15	Protezare a membrelor inferioare	16	1	0	1	15	7	8
16	Ajutor permanent din partea altei persoane	184	47	23	24	137	52	85
17	Altele	4212	595	229	366	3617	1422	2195
18	Activ. muncă cond. obişnuite loc.muncă actual	11	0	0	0	11	4	7
19	Adapt. loc. muncă, incl. tehnologii, echipam.etc.	47	5	0	5	42	13	29
20	Muncă la domiciliu	35	1	0	1	34	5	29
21	Orientare profesională	581	30	11	19	551	185	366
22	Suport/asistere la angajarea în cîmpul muncii	38	1	0	1	37	10	27
23	Reabilitare profesională	17	1	1	0	16	6	10
24	Activitate de muncă în condiţii obişnuite	31	3	1	2	28	6	22
25	Întreprindere specializată	16	0	0	0	16	5	11
26	Încadrarea în muncă la angajatorul unde a avut loc accidentul de muncă/boală profesională	1	0	0	0	1	0	1
27	Formare profesională	457	28	9	19	429	161	268
28	Altele	93	4	1	3	89	26	63
29	Îngrijire la domiciliu	31	15	7	8	16	5	11
30	Asistenţă personală	1173	298	144	154	875	374	501
31	Plasament familial	12	3	2	1	9	1	8
32	Centru de zi	18	5	1	4	13	7	6
33	Casă comunitară	2	0	0	0	2	1	1
34	Echipă mobilă	99	22	6	16	77	19	58
35	Centru de plasament temporar	11	3	3	0	8	6	2
36	Respiro	327	86	39	47	241	96	145
37	Reutilarea/adaptarea îmcăperii de locuit	7	1	1	0	6	1	5
38	Altele(reabilitarea sanatorială)	919	193	66	127	726	262	464

39	Educaţia în instituţia de învăţământ	7029	982	384	598	6047	2279	3768
40	Program individual de educaţie fizică	6841	932	364	568	5909	2241	3668
41	Sisteme auditive individuale, sisteme auditive de învăţare în grup, sisteme de amplificare	120	18	5	13	102	38	64
42	Consiliere şi assist. psihologică, terapie psihologică	5851	837	327	510	5014	1901	3113
43	Centru de resurse pentru educaţie incluzivă din instituţia de învăţământ	1447	231	80	151	1216	422	794
44	Serviciul de Asistenţă Psihopedagogică	2597	423	170	253	2174	766	1408
45	Literatură în varianta sonoră	55	6	0	6	49	20	29
46	Consiliere şi asistenţă psihopedagogică	257	30	10	20	227	98	129
47	Translare limbaj mimico-gestual/limbaj semnelor	37	4	0	4	33	11	22
48	Adaptarea accesului şi spaţiului interior al instituţiei de învăţământ	681	85	34	51	596	230	366
49	Materiale didactice şi instructive în sist. Braille	41	2	0	2	39	18	21
50	Consiliere şi asistenţă logopedică	2453	405	156	249	2048	721	1327
51	Învăţământ la distanţă	12	3	1	2	9	5	4
52	Învăţământ la domiciliu	92	18	3	15	74	26	48
53	Învăţământ conform programului-tip cu abordări individualizate	1484	234	83	151	1250	469	781
54	Asistenţă în învăţare cadrului didactic de sprijin	2129	332	123	209	1797	656	1141
55	Consiliere, assist.psihopedagogică (surdopedagog)	208	30	8	22	178	63	115
56	Altle	247	156	60	96	91	34	57
	Total	74040	11551	4473	7078	62489	23422	39067

În perioada a.2020 Serviciul pentru determinarea gradului de dizabilitate a eliberat copiilor de vîrsta 17 ani, 11 luni și 29 de zile, care au fost recunoscuți cu dizabilități (primar și repetat) în total 74040 de recomandări în Programele individuale de reabilitare şi incluziune socială (anexă la Certificatul de dizabilitate), inclusiv:

În Categoria: Recomandări de asistență și reabilitare medicală: în 7621 de cazuri a fost recomandat Tratament şi supraveghere la medicul de familie și în 7600 cazuri - Tratament şi supraveghere la specialist de profil; în 7367 cazuri au fost oferite recomandații de Reabilitare medicală și în 3202 cazuri – Kinetoterapie, la 6776 persoane a fost recomandată Psihoterapia, la 331 copii – recomandată Intervenția timpurie și 569 cazuri - Mijloace asistive.

Totodată, în domeniul Recomandări de muncă și activitate profesională au fost oferite următoarele recomandări: în 47 cazuri - Adaptarea locului de muncă, inclusiv tehnologii, echipamente etc.; Orientare profesională – 581 persoane, Formare profesională – la 457 copii cu dizabilități;

Recomandările de servicii sociale oferite persoanelor cu dizabilități sunt: la 31 persoane - Ingrijiri medicale la domiciliu; Asistenţă personală – la 1173 persoane, Plasament familial a fost recomandat la 12 persoane, în 99 cazuri a fost recomandată Echipa mobilă, Centru de plasament temporar la 11 persoane și la 327 a fost recomandat Respiro.

În compartimentul Recomandări pentru procesul educaţional (pentru copii și persoane adulte aflate în proces de instruire) au fost oferite următoarele recomandări: Consiliere şi asistenţă psihologică, terapie psihologică – la 5851 copii, Educaţia în instituţia de învăţământ la 7029 copii, Program individual de educaţie fizică – în 6841 cazuri. Adaptarea accesului şi spaţiului interior al instituţiei de învăţământ a fost recomandat la 681 de copii cu dizabilități, Consiliere şi asistenţă logopedică - la 2453 copii, la 2129 copii a fost recomandată Asistenţă în învăţare din partea cadrului didactic de sprijin, Serviciul de Asistenţă Psihopedagogică în 2597 cazuri și în 8257 cazuri - Consiliere şi asistenţă psihopedagogică.

Tabelul nr. 14 Repartizarea persoanelor cu dizabilităţi, copii până la 18 ani, primari și repetați, după gradul de dizabilitate și unități administrativ-teritoriale, anul 2020

Unitatea administrativ-teritorială	Primari	inclusiv			Repetați	inclusiv		
		Grad sever	Grad accentuat	Grad mediu		Grad sever	Grad accentuat	Grad mediu
ANENII NOI	25	10	12	3	141	37	57	47
BASARABEASCA	16	6	6	4	53	15	24	14
BRICENI	15	8	4	3	116	25	53	38
BĂLȚI	42	20	18	4	229	51	89	89
CAHUL	51	15	23	13	232	44	108	80
CĂLĂRAȘI	37	12	13	12	129	28	56	45
CANTEMIR	16	7	8	1	118	21	56	41
CĂUȘENI	30	11	13	6	175	36	82	57
CEADÎR-LUNGA	26	11	9	6	180	24	74	82
CHIȘINĂU	251	142	86	23	1056	373	439	244
CIMIȘLIA	8	1	6	1	76	16	42	18
COMRAT	36	11	17	8	186	46	76	64
CRIULENI	27	10	9	8	156	30	70	56
DONDUȘENI	16	5	7	4	97	22	42	33
DROCHIA	26	9	8	9	183	40	81	62
DUBĂSARI	9	2	5	2	62	12	26	24
EDINEȚ	34	13	15	6	158	49	67	42
FĂLEȘTI	34	15	13	6	187	45	73	69
FLOREȘTI	46	16	19	11	200	44	82	74
GLODENI	31	10	13	8	131	34	51	46
HÎNCEȘTI	36	16	10	10	229	48	99	82
IALOVENI	45	13	21	11	213	58	109	46
LEOVA	20	7	10	3	98	18	48	32
NISPORENI	27	11	11	5	108	23	51	34
OCNIȚA	21	5	7	9	111	19	54	38
ORHEI	45	18	19	8	266	50	120	96
REZINA	15	7	6	2	103	15	40	48
RÎȘCANI	28	7	9	12	118	24	51	43
SÎNGEREI	33	6	15	12	212	53	76	83
SOROCA	32	7	11	14	210	43	86	81
ȘOLDĂNEȘTI	10	3	4	3	97	10	35	52
STRĂȘENI	31	8	12	11	229	36	114	79
ȘTEFAN VODĂ	29	7	12	10	123	24	50	49
TARACLIA	13	3	5	5	95	20	45	30
TELENEȘTI	20	7	5	8	156	33	76	47
UNGHENI	50	17	20	13	275	48	131	96
VULCĂNEȘTI	8		3	5	46	7	23	16
STÎNGA NISTRULUI	4	2	2		5	1	3	1
TOTAL REP. MOLDOVA	1243	478	486	279	6559	1522	2859	2178
INCL. DE SEX FEMININ	511	193	199	119	2493	537	1109	847

Cel mai mare număr de copii de pînă la 18 ani cu dizabilităţi primare și repetate, stabilite în a.2020 sunt locuitori ai mun. Chișinău – 1307 persoane, urmat de rnul Ungheni – 325 persoane, rnul Orhei – 311 copii, Cahul – 283 copii cu dizabilităţi, mun.Bălți – 271 copii, Hincesti-265 copii, Strășeni-260 copii, Ialoveni-258 copii, Florești – 246 copii.

Cel mai mic număr de copii, cărora au fost determinate grade de dizabilităţi în perioada de raportare sunt teritoriile din stînga Nistrului – 9 copii, rnele Vulcănești –54 copii, Basarabeasca – 69 persoane de pînă la 18 ani, Dubăsari – 71 copii, Cimișlia – 84 copii, Soldanesti – 107 copii, Taraclia - cu 108, Dondușeni-113 copii.

Activitatea Serviciilor de control al determinării gradului de dizabilitate

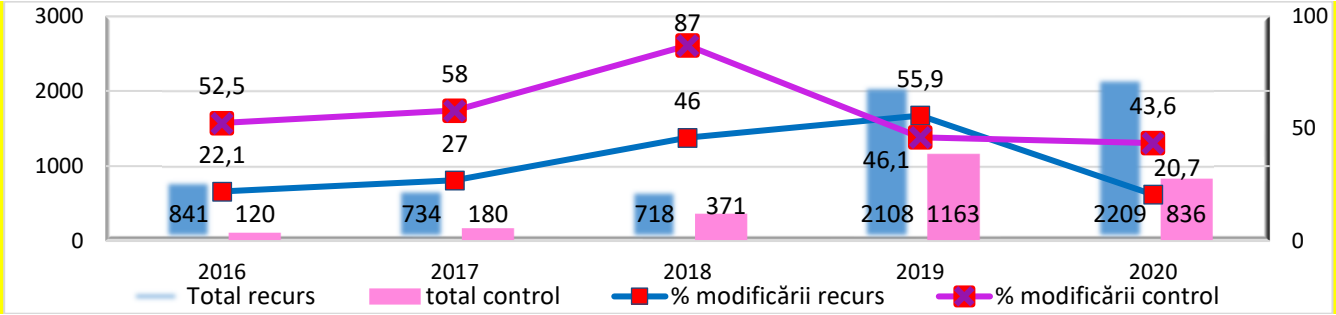
Pe parcursul anului 2020 Serviciile de control al determinării gradului de dizabilitate au examinat repetat dosarele a 3045 persoane (a.2019 – 3271), dintre care în vârstă aptă de muncă – 2609 persoane (a.2019 – 2922), vârstă pensionară – 213 persoane (a.2019 –193) și copii – 223 persoane (a.2019 – 156).

Tabelul nr. 15 Modificarea gradelor de dizabilitate în mod de recurs și control, aa. 2017-2020

	2017		2018		2019		2020	
	c/abs	%	c/abs	%	c/abs	%	c/abs	%
Total expertizate	**1312**	**100**	**1089**	**100**	**3271**	**100**	**3045**	**100**
Total expertizate în mod de recurs	**734**	**55,9**	**718**	**65,9**	**2108**	**64,4**	**2209**	**72,5**
Din ele decizii de modificare, inclusiv:	195	27	330	46,0	1179	55,9	965	43,7
- Cu majorare	172	88,2	199	60,3	663	56,2	473	49,0
- Cu micșorare	5	2,6	30	9,1	6	0,5	4	0,4
- Cu confirmarea anulării	18	9,2	101	30,6	510	43,3	488	50,6
Total expertizate în mod de control	**180**	**13,7**	**371**	**34,1**	**1163**	**35,6**	**836**	**27,5**
Din ele decizii de modificare, inclusiv:	104	58	324	87	536	46,1	173	20,7
- Cu majorare	1	1,0	121	37,3	35	6,5	23	13,3
- Cu micșorare	68	65,4	147	45,4	212	39,6	99	57,2
- Cu confirmarea anulării	35	33,6	56	17,3	289	53,9	51	29,6

În mod de recurs au fost expertizate repetat - 2209 persoane, deciziile fiind modificate în 965 cazuri (43,7%), dintre care grad majorat – 473 cazuri, micșorat – 4 cazuri și menținută decizia de anulare a gradului de dizabilitate în 488 cazuri. În mod de control au fost examinate 836 persoane, deciziile modificate în 173 cazuri (20,7%), dintre care grad majorat –23 cazuri, micșorat – 99 cazuri și menținută decizia de anulare a gradului de dizabilitate în 51 cazuri.

Diagrama nr.19 Ponderea modificării gradelor de dizabilitate, examinate în mod de recurs şi de control, aa.2017-2020

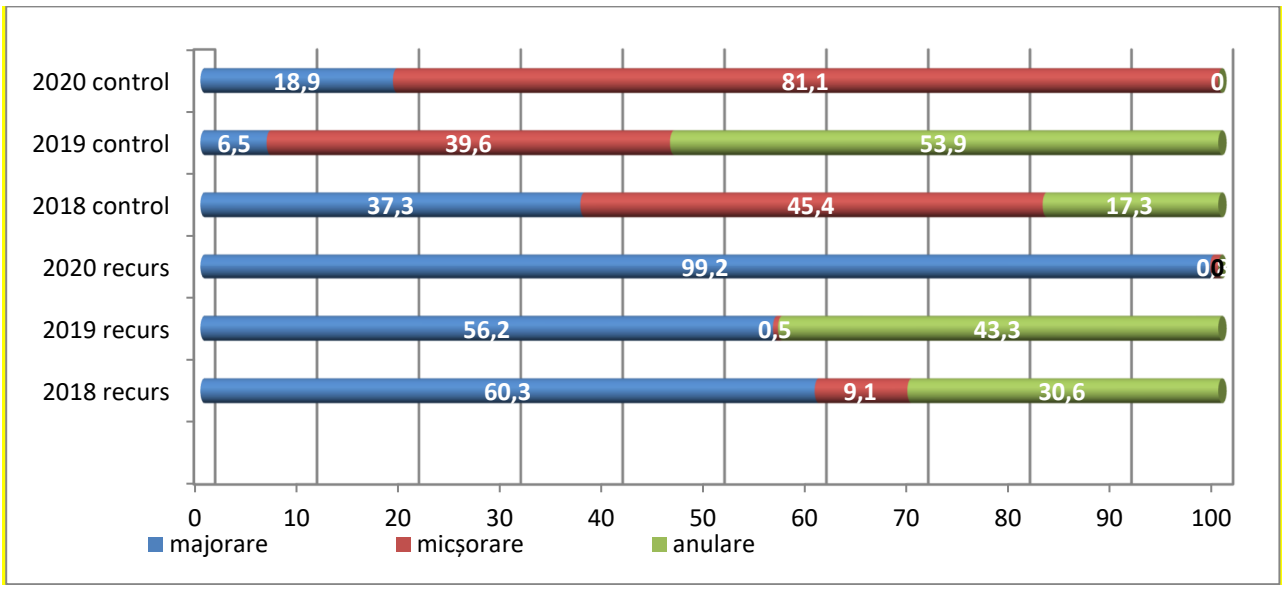

Analiza activităţii Serviciilor de control al determinării gradului de dizabilitate în anii 2017-2020 denotă o majorare considerabilă a numărului de dosare, examinate în mod de recurs: în 2019 – de circa 3 ori, în 2020 continuind sa creasca, comparativ cu anul 2019 de la 2108 pînă la 2209 dosare. Comparînd numărul de dosare, examinate în mod de control – se menţine tendinţa de majorare în perioada anilor 2017-2019 de la 180 în anul 2017 la 1163 în anul 2019, cu scadere în 2020 pînă la 836 dosare.

Totodată se înregistrează tendinţa de majorare a ponderii modificării gradelor de dizabilitate în mod de recurs, de la 27% în anul 2017, în anul 2018 atingînd nivelul de 46%, în anul 2019 - 55,9%, iar în a.2020 înregistrîndu-se din nou o scădere la 43,7%.

În a.2020 ponderea modificării gradelor de dizabilitate în mod de control este în scadere până la 20,7%, comparativ cu anul 2019 (46,1%), după o micşorare considerabilă, cu 41%, în anul 2018, când s-a înregistrat o pondere de 87%. Această micșorare poate fi explicată prin creșterea nivelului de cunoștințe și de experiență a experților din cadrul Serviciului pentru determinarea gradului de dizabilitate, responsabili de acest domeniu.

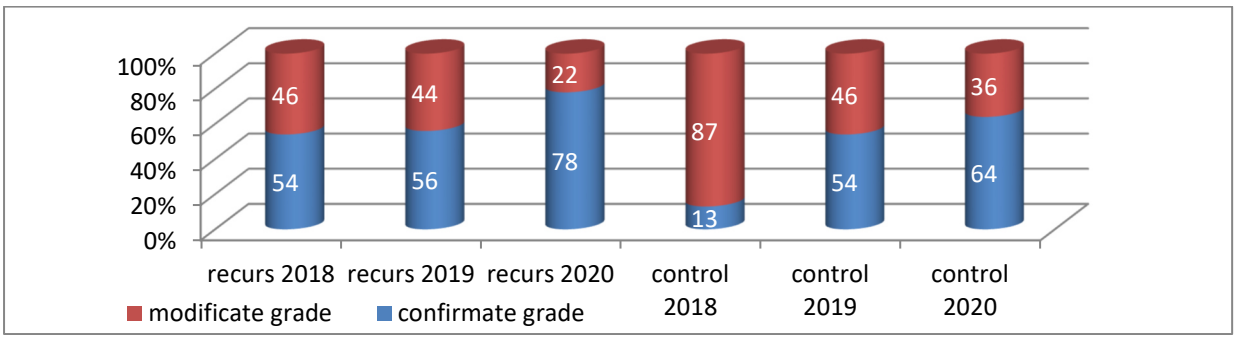
Diagr. nr.20 Modificarea gradelor de dizabilitate în mod de recurs și de control, a. 2018-2020

Examinînd structura modificării gradelor de dizabilitate în mod de recurs și de control în perioada anilor 2018-2020 se atestă lipsa cazurilor de anulare a gradelor de dizabilșitate de către serviciile de control atât în mod de recurs, cât și în mod de control, fiind înregistrate doar cazuri de confirmare a anulării gradelor de dizabilitate, efectuate de către Echipele din Serviciul de determinare a gradului de dizabilitate.

Totodată, se observă creșterea practic de 2 ori a ponderii de modificare cu majorare a gradelor de dizabilitate în mod de recurs, precum și de micșorare a acestora în mod de control în anul de raportare comparativ cu anul 2019.

Diagrama nr.21. Ponderea modificării și confirmării gradelor de dizabilitate din total dosare examinate în mod de recurs și de control, aa.2018-2020

Analiza comparativă a ponderii confirmării gradelor din total dosare examinate repetat în mod de recurs și în mod de control în anii 2018-2020 scoate în evidență trendul de creștere a acestui indicator în mod de recurs de la 54% la 74% și în mod de control de la 13% la 64% în perioada de referință.

Acest lucru poate fi explicat prin creșterea nivelului de cunoștințe și a competenței în domeniu a experților din cadrul Serviciului de determinare a gradului de dizabilitate.

În perioada de raportare membrii Serviciilor de control au acordat asistența consultativă şi metodică echipelor din cadrul Serviciului pentru determinarea gradului de dizabilitate, acordînd consultații în cazurile dificile, au participat la procesul de elaborare și pilotare a criteriilor de determinare a procentului pierderii capacității de muncă urmare accidentelor de muncă și bolilor profesionale.

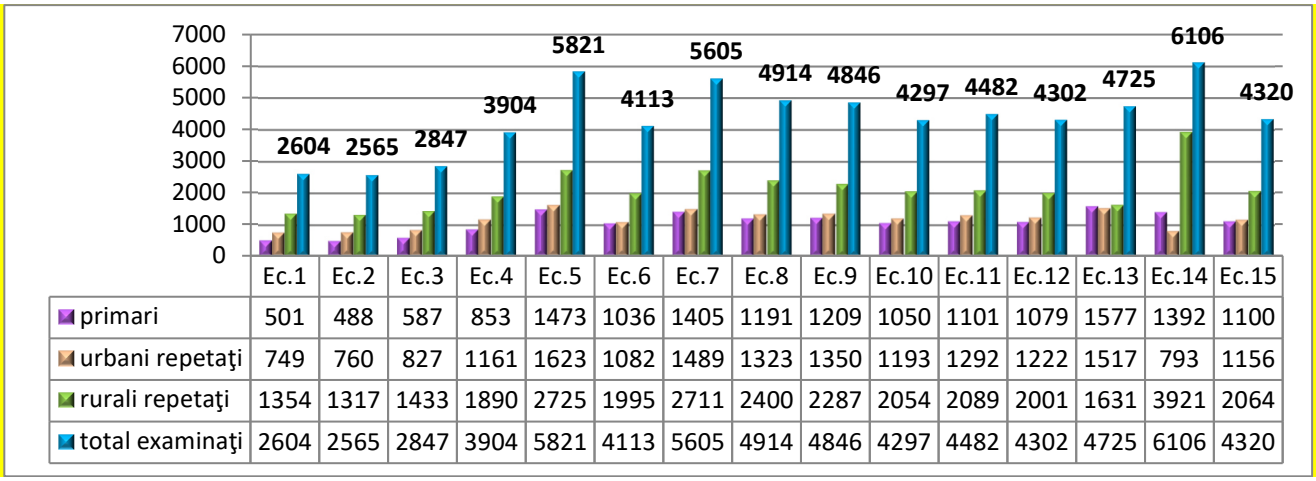
Activitatea Serviciului pentru determinarea gradului de dizabilitate

Urmare analizei datelor statistice referitor la activitatea Serviciului pentru determinarea gradului de dizabilitate în perioada anului 2020 se atestă o diferență majoră a volumului de lucru efectuat de către membrii fiecărei echipe în parte.

Astfel, cel mai mare număr de persoane (primari și repetați, inclusiv urbani și rurali) au examinat în perioada de referință membrii echipei nr.14, urmată de echipa nr. 5 și echipa nr. 7.

Diferența volumului de lucru efectuat se explică prin lipsa argumentată de la serviciu (instruirea medicală continuă, concediu de boală) și prin faptul, că membrii unor echipe activează prin cumul și în alte echipe, totodată, sunt echipe, membrii cărora activează la CNDDCM prin cumul extern (0,5 salariu).

Diagrama nr.22 Activitatea Serviciului pentru determinarea gradului de dizabilitate, per echipă, număr de dosare examinate, a.2020

	Ec.1	Ec.2	Ec.3	Ec.4	Ec.5	Ec.6	Ec.7	Ec.8	Ec.9	Ec.10	Ec.11	Ec.12	Ec.13	Ec.14	Ec.15
primari	501	488	587	853	1473	1036	1405	1191	1209	1050	1101	1079	1577	1392	1100
urbani repetaţi	749	760	827	1161	1623	1082	1489	1323	1350	1193	1292	1222	1517	793	1156
rurali repetaţi	1354	1317	1433	1890	2725	1995	2711	2400	2287	2054	2089	2001	1631	3921	2064
total examinaţi	2604	2565	2847	3904	5821	4113	5605	4914	4846	4297	4482	4302	4725	6106	4320

Analiza rezultatelor examinării repetate a dosarelor de către Serviciile de control al determinării gradului de dizabilitate ca măsură de control în perioada anului 2019 denotă următoarele:

Pe primul loc după numărul de dosare examinate de către Serviciile de control se află echipa nr.11 - 122 dosare, dintre care în 85 cazuri deciziile au fost confirmate, în 2 cazuri au fost modificate cu majorarea gradelor de dizabilitate, în 35 cazuri - au fost micşorate;

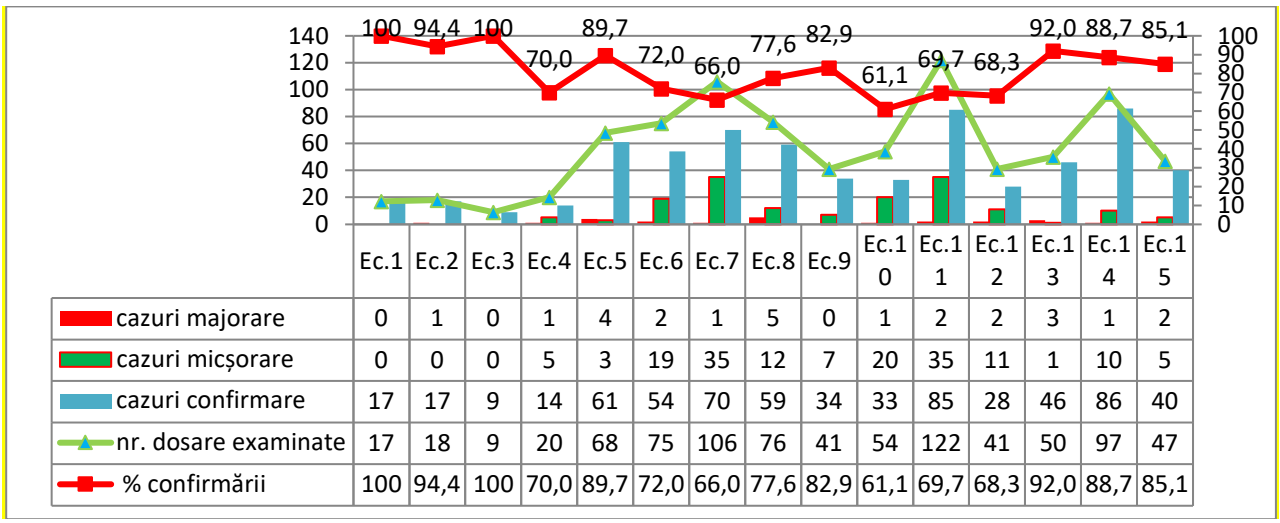
Pe locul doi se plasează echipa nr. 7 - 106 dosare, dintre care 70 cazuri- cu confirmarea deciziilor, în 1 caz gradul de dizabilitate a fost majorat, în 35 cazuri au fost micşorate;

Locul trei în acest clasament este ocupat de către echipa nr. 14 – 97 dosare examinate, în 86 dintre care au fost confirmate deciziile, în 1 caz – a fost majorat gradil de dizabilitate, în 10 cazuri – micşorate.

Pe locul patru este echipa nr. 8 – 76 dosare, în 59 cazuri au fost menţinute deciziile, în 5 cazuri deciziile au fost modificate cu majorare şi în 12 cazuri – cu micşorare.

De menţionat, că diferenţa mare a numărului de dosare, examinate ca măsură de control al corectitudinei determinării gradului de dizabilitate pe echipe se explică prin modul de selectare a acestora, prioritar fiind supuse controlului dosarele examinate de către echipele, constituite din experţi, care activează în cadrul Consiliului o perioadă de timp mai scurtă. Această modalitate de selectare a fost aplicată din cauza, că în prezent nu este funcţională modalitatea aleatorie de repartizare prin Sistemul Automatizat Asistenţă Socială, prevăzută în actele normative în vigoare.

Diagr. nr.23. Migrarea gradelor de dizabilitate, ca măsură de control anul 2020 pe echipe

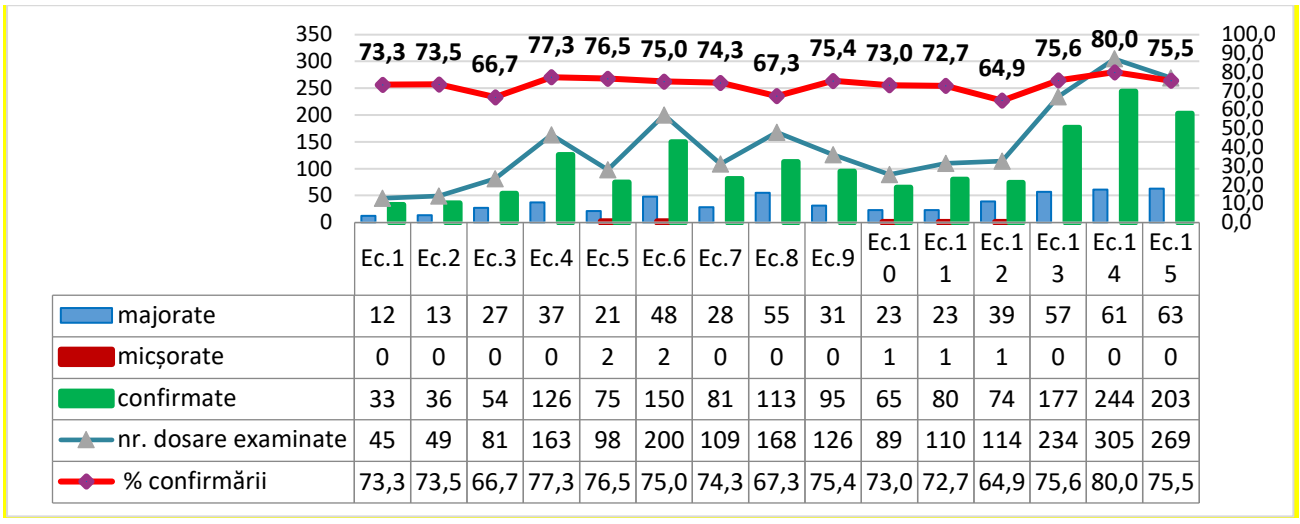

	Ec.1	Ec.2	Ec.3	Ec.4	Ec.5	Ec.6	Ec.7	Ec.8	Ec.9	Ec.10	Ec.11	Ec.12	Ec.13	Ec.14	Ec.15
cazuri majorare	0	1	0	1	4	2	1	5	0	1	2	2	3	1	2
cazuri micşorare	0	0	0	5	3	19	35	12	7	20	35	11	1	10	5
cazuri confirmare	17	17	9	14	61	54	70	59	34	33	85	28	46	86	40
nr. dosare examinate	17	18	9	20	68	75	106	76	41	54	122	41	50	97	47
% confirmării	100	94,4	100	70,0	89,7	72,0	66,0	77,6	82,9	61,1	69,7	68,3	92,0	88,7	85,1

Totodată, examinînd ponderea confirmării gradelor de dizabilitate din numărul total de dosare examinate ca măsură de control per echipă se constată că cea mai mare pondere 100% se atestă la echipele nr. 1, nr.2, nr.3 (echipele pediatrice), ce se explică prin numărul foarte mic de dosare examinate ca măsură de control.

Analiza aceluiași indicator în rîndul echipelor pentru maturi scoate în evidență următoarele: cel mai înalt procent de confirmare a deciziilor se înregistrează la echipele nr.13 – 92%; nr.5 – 89,7%; nr.14 - 88,7%; nr.15 - 85,1%, la celelalte echipe ponderea confirmării variind în limitele 61,1% (ec.10) -82,9% (ec.9). De menționat, că media per serviciu a ponderi confirmării gradelor de dizabilitate din numărul total de dosare examinate ca măsură de control este 81,2, comparativ cu 74,3% în anul precedent.

Diagrama nr.24 Migrarea gradelor de dizabilitate urmare examinării repetate a dosarelor în mod de recurs (contestațiile cetățenilor) a. 2020 pe echipe

	Ec.1	Ec.2	Ec.3	Ec.4	Ec.5	Ec.6	Ec.7	Ec.8	Ec.9	Ec.10	Ec.11	Ec.12	Ec.13	Ec.14	Ec.15
majorate	12	13	27	37	21	48	28	55	31	23	23	39	57	61	63
micșorate	0	0	0	0	2	2	0	0	0	1	1	1	0	0	0
confirmate	33	36	54	126	75	150	81	113	95	65	80	74	177	244	203
nr. dosare examinate	45	49	81	163	98	200	109	168	126	89	110	114	234	305	269
% confirmării	73,3	73,5	66,7	77,3	76,5	75,0	74,3	67,3	75,4	73,0	72,7	64,9	75,6	80,0	75,5

Analiza rezultatelor examinării dosarelor de către Serviciile de control al determinării gradului de dizabilitate, urmare contestațiilor cetățenilor în perioada anului 2020 denotă următoarele:

Pe primul loc după numărul de contestații se află echipa 14 - 305 contestații, dintre care în 244 cazuri deciziile au fost confirmate, în 61 cazuri au fost modificate cu majorarea gradelor de dizabilitate, în 4 cazuri - au fost micșorate;

Pe locul doi se plasează echipa 15 - 269 dosare contestate, dintre care 203 cazuri- cu confirmarea deciziilor, în 0 cazuri gradul de dizabilitate a fost micșorat, în 63 cazuri au fost majorate gradele de dizabiliutate;

Locul trei în acest clasament este ocupat de către echipa 13 – 234 dosare contestate, în 177 dintre care au fost confirmate deciziile, în 0 cazuri – au fost micşorate gradele de dizabilitate, în 57cazuri – majorate.

Pe locul patru este echipa 6 – 200 dosare, în 150 cazuri au fost menţinute deciziile, în 48 cazuri deciziile au fost modificate cu majorare şi în 2 cazuri – a fost micşorat gradul de dizabilitate.

La polul opus al clasamentului se află echipele pediatrice nr.1 – 45 contestații, nr.2 – 49 contestații, nr.3 – 81 cazuri, urmate de echipele nr.10 - 65cazuri, nr. 12 – 74 contestații, nr.5 – 75 contestații, nr.11 – 80 cazuri.

Totodată, examinînd ponderea deciziilor de confirmare a gradelor de dizabilitate din numărul total de dosare examinate urmare contestațiilor, per echipă, se constată următoarele: cea mai mare pondere de confirmare 80% se atestă la echipa nr.14, urmată de echipa nr.4– 77,36%, pe locul III fiind echipa nr.5 – 76,5%. Cele mai mici valori al acestui indicator au fost înregistrate la echipa nr.12 – 64,9% și nr.3 – 66,7%, echipa nr.8 – 67,3%, celelalte echipe înregistrînd valori între 72,7% (ec.nr.11) și 75,6% (echipa nr.13), media per Serviciu fiind de 73,4%, comparativ cu 68,3% în anul 2019.

Analiza datelor statistice referitor la modificarea gradelor de dizabilitate persoanelor examinate repetat în perioada anului 2020 (adulți și copii), după unitățile territorial-administrative, conform informațiilor Biroului de înregistrare și arhivare denotă următoarele:

Raioanele cu cea mai mare pondere a modificării gradelor cu majorare sunt: Ceadîr-Lunga (21,2%), Șoldănești (15,5%), Taraclia (14,5%), Telenești (12,6%), urmate de Briceni și Dondușeni cu cîte 10,9%.

Cea mai mare pondere de modificare cu micșorare a gradelor de dizabilitate s-a înregistrat în raioanele din stînga Nistrului (de la 15,1%-pînă la 6,9%), urmate de următoarele raioane: sectorul Ciocana, mun. Chișinău (7%), Edineț (6,8%), Ungheni, Cimișlia și sectorul Buiucani (mun. Chișinău) cu cîte 6,4%.

Cele mai mari valori ale ponderii modificării cu retragerea gradelor de dizabilitate s-au stabilit în următoarele raioane: Șoldănești (4,9%), Ceadîr-Lunga (5%), Taraclia (4,2%), Dondușeni (3,7%), Anenii-Noi, Rezina și Călărași cu cîte 2,4%, urmate de Telenești și Basarabeasca cu cîte 2,3%.

Activitatea Structurilor teritoriale din cadrul Consiliului Național pentru Determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă în anul 2020.

La Structurile teritoriale în anul 2020 s-au adresat 61253 persoane, 52581 dintre care sunt persoane adulte și 7448 copii de 17 ani 11 luni și 29 zile. Dintre persoanele care s-au adresat la structurile teritoriale: 40672 - 66,4% sunt locuitori rurali și 20581 (33,6%) locuitori urbani.

Circa 96,7% din numărul total de dosare - 59231 de dosare, au fost operate în SIAAS și 60334 dosare (98,5%) au fost transmise Biroului de înregistrare și arhivare în perioada de referință. Totodată, din numărul total de adresări ale 42,3% sunt persoane de sex feminin, 10964 (17,9%) au solicitat primar încadrare în grad de dizabilitate și 50289 sunt persoane cu dizabilități, care au solicitat examinare repetată.

Activitatea Biroului de înregistrare și arhivare

Pe parcursul anului 2020 Biroul de înregstrare și arhivare a recepționat în format electronic de la Structurile teritoriale 61039 de Dosare privind determinarea gradului de dizabiitate și capacității de muncă la persoanele adulte și copii repartizate aleatoriu prin Sistemul Informațional Automatizat Asistență Socială către cele 15 echipe din cadrul Serviciului pentru determinarea gradului de dizabilitate.

Dosarele examinate de echipe, în număr total de 60608 au fost întoarse și arhivate.

În perioada de raportare de către Biroul de înregstrare și arhivare au fost expediate în diverse destinații 1100 scrisori obișnuite și 62000 scrisori recomandate, inclusiv și în adresa cetățenilor, conținînd certificatele de încadrare în grad de dizabilitate și programele individuale de reabilitare și incluziune socială, precum și copiile deciziilor privind controlul determinării gradului de dizabilitate persoanelor cărora li s-a determinat gradul de dizabilitate.

Începînd cu luna august 2019 se expediază în format electronic informația referitor la persoanele recunoscute cu dizabilități în adresa Agențiilor teritoriale pentru ocuparea forțelor de muncă în scopul organizării reabilitării profesionale și reintegrării sociale ale persoanelor cu dizabilități.

În anul de raportare au fost invitate prin scrisori recomandate 12 de persoane care au solicitat prezența la procesul de determinare a gradului de dizabilitate și 484 persoane, invitate de către Serviciile de control pentru exasminare ca măsură de control sau care au contestat deciziile serviciului pentru determinarea gradului de dizabilitate, au fost recepționate pe suport de hîrtie sau în format electronic 2221 cereri de contestare a deciziilor, depuse la Structurile teritoriale ale Consiliului.

Totodată, în adresa Caselor Teritoriale de Asistență Socială, Direcțiile de Asistență Socială, Structurile teritoriale ale Companiei Naționale de Asistensă Medicală au fost transmise 60608 cotoare ale certificatelor de dizabilitate în conformitate cu prevederile actelor normative în vigoare.

Tabelul nr. 16 Modificarea gradelor de dizabilitate, conform unităților teritorial-administrative în a.2020 (datele Biroului de înregistrare și ahivare)

Structura teritorială	Dosare primite	Inclusiv		Dosare examinate	Inclusiv						Migrarea gradelor de dizabilitate stabilite anterior		
		Adulți	Copii		Adulți			Copii					
					Total	Încadrați	Neîncadrați	Total	Încadrați	Neîncadrați	Majorat	Micșorat	Retras
ANENII NOI	1618	1443	175	1659	1489	1323	166	170	166	4	133	102	47
BASARABEASCA	575	503	72	584	515	446	69	69	69	0	37	41	9
BENDER	72	66	6	75	69	63	6	6	6	0	4	4	0
BOTANICA	2808	2427	381	2823	2478	2134	344	345	344	1	258	148	68
BRICENI	1196	1048	148	1193	1060	929	131	133	131	2	133	84	35
BUIUCANI	1974	1678	296	1960	1682	1406	276	278	276	2	150	101	29
BĂLȚI	1869	1590	279	1900	1624	1353	271	276	271	5	139	119	20
CAHUL	1878	1576	302	1921	1633	1350	283	288	283	5	179	92	56
CAMENCA	2	2	0	2	2	2	0	0	0	0	0	0	0
CANTEMIR	1085	935	150	1081	945	811	134	136	134	2	103	61	30
CEADÎR-LUNGA	1829	1583	246	1845	1624	1418	206	221	206	15	179	98	145
CENTRU	1157	980	177	1164	1002	841	161	162	161	1	82	69	15
CIMIŞLIA	810	718	92	800	712	628	84	88	84	4	53	64	9
CIOCANA	1692	1404	288	1678	1426	1175	251	252	251	1	116	98	23
COMRAT	1435	1192	243	1445	1214	992	222	231	222	9	146	66	49
CRIULENI	1259	1069	190	1299	1114	931	183	185	183	2	95	87	42
CĂLĂRAŞI	1555	1371	184	1534	1361	1195	166	173	166	7	139	91	34
CĂUŞENI	1468	1232	236	1420	1208	1003	205	212	205	7	99	79	32
DONDUŞENI	866	739	127	852	739	626	113	113	113	0	62	61	21
DROCHIA	1679	1442	237	1648	1437	1228	209	211	209	2	136	91	56
DUBĂSARI	596	519	77	584	513	442	71	71	71	0	59	25	20
EDINEŢ	1612	1422	190	1649	1454	1262	192	195	192	3	143	123	32
FLOREŞTI	2173	1904	269	2150	1902	1656	246	248	246	2	184	104	67
FĂLEŞTI	1666	1413	253	1638	1407	1186	221	231	221	10	144	91	37
GLODENI	1140	967	173	1122	955	793	162	167	162	5	68	82	25
GRIGORIOPOL	20	20	0	19	19	19	0	0	0	0	0	2	0
HÎNCEŞTI	1825	1529	296	1818	1539	1274	265	279	265	14	160	112	68
IALOVENI	1718	1431	287	1687	1421	1163	258	266	258	8	138	117	26
LEOVA	859	716	143	837	711	593	118	126	118	8	53	52	22
NISPORENI	995	847	148	993	857	722	135	136	135	1	68	54	28
OCNIŢA	1154	1012	142	1172	1035	903	132	137	132	5	114	66	29
ORHEI	2224	1905	319	2234	1919	1608	311	315	311	4	170	151	50

REZINA	1130	992	138	1118	998	880	118	120	118	2	116	56	50
RÎBNIŢA	50	49	1	48	47	46	1	1	1	0	2	5	0
RÎŞCANI	1362	1192	170	1325	1175	1029	146	150	146	4	101	81	23
RÎŞCANI (Chişinău)	1769	1485	284	1815	1535	1258	277	280	277	3	167	95	25
SLOBOZIA	21	20	1	23	22	21	1	1	1	0	0	2	0
SOROCA	2211	1934	277	2198	1947	1705	242	251	242	9	197	132	77
STRĂŞENI	2029	1734	295	2009	1744	1484	260	265	260	5	180	104	68
SÎNGEREI	2206	1882	324	2176	1926	1681	245	250	245	5	222	123	59
TARACLIA	1013	897	116	1009	899	791	108	110	108	2	127	49	49
TELENEŞTI	1597	1393	204	1572	1394	1218	176	178	176	2	155	96	61
TIRASPOL	39	37	2	40	39	38	1	1	1	0	2	3	0
UNGHENI	2210	1854	356	2148	1820	1495	325	328	325	3	129	140	42
VULCĂNEŞTI	462	398	64	459	402	348	54	57	54	3	41	25	8
ŞOLDĂNEŞTI	1087	956	131	1084	976	869	107	108	107	1	137	65	81
ŞTEFAN VODĂ	1044	891	153	1039	886	734	152	153	152	1	102	66	25
TOTAL	61039	52397	8642	60849	52876	45072	7804	7973	7804	169	5222	3577	1692

Concluzii:

1. În anul 2020 se atestă scăderea cu 15,7% a numărului total de persoane recunoscute cu dizabilități, precum și creșterea ponderii acestora din numărul total de adresări cu 0,4%. În anul 2020, comparativ cu anul 2019, s-a micșorat cu 18,4% numărul persoanelor adulte încadrate în grad de dizabilitate, iar numărul copiilor, recunoscuți cu dizabilități s-a majorat cu 1,4%.

2. În anul de referință numărul total al persoanelor adulte și copii (primari și repetați) neîncadrați în grad de dizabilitate, comparativ cu anii 2018 și 2019, a crescut cu 12,6%.

3. Comparativ cu anul 2019 se constată o majorare a ponderii dizabilității primare și repetate fără termen cu 2,8% și respectiv cu 6,3%.

4. Analiza dizabilității primare în rîndul persoanelor adulte în anul 2020 comparativ cu anul 2019, denotă următoarele: atît în anul 2020, cît și în anul 2019, în structura dizabilității primare predomină gradul accentuat, fiind urmat de gardul mediu și gradul sever.

5. Incidența dizabilității primare la 100 000 locuitori în anul 2020 este de 336 comparativ cu 482 în anul 2019 și este în descreștere cu 146 la 100 mii locuitori.

6. Analiza structurii dizabilității primare conform nozologiilor la persoanele de peste 18 ani în anul de referință denotă prevalența tumorilor - 20,4%, pe locul II sunt bolile aparatului circulator – 17,7%, pe locul III – se plasează bolile sistemului osteoarticular și țesutului conjunctiv -15,9% (a.2019-14,6%), 45,4% dintre care constituie artrozele și 31,7% - bolile degenerative ale coloanei vertebrale, locul IV este ocupat de Bolile sistemului nervos – au determinat o pondere de 7,6 % din dizabilitatea primară la adulți.

7. În anul 2020 a scăzut ponderea modificării cu majorare cu 2,2%, cu micșorare – cu 1,3%, cu anularea gradelor de dizabilitate a suportat o creștere cu 1,6%.

8. În anul 2020 pe I loc se plasează Afectările neuromusculoscheletice și ale mișcărilor aferente, ce constituie 36,7% din numărul total persoane adulte recunoscute cu dizabilităţi (primari şi repetaţi), pe locul II se află Afectările sistemelor digestiv, metabolic și endocrin –23,4%, Afectările sistemelor cardiovascular, hematologic, imunitar și respirator deţin locul III - 19,5%, Afectările mintale se plasează pe locul IV - 7,5%, urmate de Afectările urogenitale și de reproducere (5,6%) și Afectările senzoriale de vedere (4,7%) și Afectări ale pielii și structurilor aferente 1,9% și Afectări senzoriale de auz - 0,5%. Ultimele locuri le revin Afectări de vorbire –0,1% și Afectări senzoriale de alte tipuri – 16 persoane.

9. În perioada a.2020 echipele din cadrul Serviciului pentru determinarea gradului de dizabilitate au eliberat persoanelor adulte, care au fost recunoscute cu dizabilități (primar și repetat) în total 247926 de recomandări în Programele individuale de reabilitare şi incluziune socială (anexă la Certificatul de dizabilitate), inclusiv: 48750 de cazuri a fost recomandat Tratament şi supraveghere la medicul de familie și în 48629 cazuri - Tratament şi supraveghere la specialist de profil; în 30479 cazuri –Reabilitare medicală și în 14578 cazuri – Kinetoterapie, în 17915 cazuri - Adaptarea locului de muncă, inclusiv tehnologii, echipamente etc.; Muncă la domiciliu – în 6318 cazuri; Suport/asistare la angajarea în cîmpul muncii la 2225 persoane, Orientare profesională –2286 persoane, Asistenţă personală – la 3605 persoane, în 947 cazuri a fost recomandată Echipa mobilă, Centru de plasament temporar la 56 persoane și la 78 a fost recomandat Respiro.

10. Analiza comparativă a structurii dizabilității primare la persoane 0-18 ani în anii 2019-2020 denotă o tendință de diminuare neînsemnată a ponderii persoanelor recunoscute primar cu grad de dizabilitate de la 94,9% în anul 2019 pînă la 94,7% în a.2020, și creșterea ponderii procentuale a persoanelor neîncadrate în grad de dizabilitate de la 5,0% în a.2019 pînă la 5,3% în anul 2020.

11. Incidența dizabilității primare la persoane de vârsta 0 -17 ani 11 luni 29 zile pentru anul 2020 este 2,1 la 1000 copii, similar cu a.2019. Incidența gradului sever a crescut cu 0,1‰, a gradului accentuat - a scăzut cu 0,7‰, a gradului mediu se menține aproximativ la același nivel.

12. În anul 2020 - I loc le revine tulburărilor mentale și de comportament 26,2%, pe locul II s-au plasat malformațiile congenitale deformaţiile şi anomaliile cromosomiale – 23,6%, Locul III revine patologiilor sistemului nervos – 15,5%, locul IV se plaseaza patologiile sistemului osteo-articular, muşchilor şi ţesutului conjunctiv – (6,4%), Bolile endocrine, de nutriție și metabolism –(5,9%), bolile bolile ochiului și anexelor sale (3,1%), Bolile urechii și apofizei mastoide – 35 cazuri, inclusiv surditatea – 35 cazuri, care a adus la grad accentuat în 77,1%.

13. În anul 2020 în dizabilitatea repetată la copii ponderea gradului sever și gradului mediu a crescut - cu 3,5% și respectiv cu 0,3%, a gradului accentuat s-a micșorat cu 3,8% comparativ cu a.2019.

14. Analiza dizabilităţii copiilor în vârstă de 0 – 17 ani 11 luni 29 zile (locuitori urbani şi rurali, primari şi repetaţi) în anul 2020 denotă următoarele: pe I loc se plasează Afectările neuromusculoscheletice și ale mișcărilor aferente - 37,5% pe locul II se află Afectările mintale –21,9% Afectările sistemelor digestiv, metabolic și endocrin –14,1% se plasează pe locul III; Afectările sistemelor cardiovascular, hematologic, imunitar și respirator 11,1%, deţin locul IV, fiind urmate de Afectări urogenitale și de reproducere (4,8%), Afectările senzoriale de vedere 5,2% și Afectări ale pielii și structurilor aferente pielii –2,0%, Afectări senzoriale de auz -2,0%. Afectărilor de vorbire –0,1%. Afectărilor senzoriale de alte tipuri cu 1 copil/0,01%.

15. În perioada a.2020 copiilor recunoscuți cu dizabilități (primar și repetat) au fost oferite în total 74040 de recomandări în Programele individuale de reabilitare şi incluziune socială, inclusiv: în 7621 de cazuri a fost recomandat Tratament şi supraveghere la medicul de familie și în 7600 cazuri - Tratament şi supraveghere la specialist de profil; în 7367 cazuri au fost oferite recomandații de Reabilitare medicală și în 3202 cazuri – Kinetoterapie, la 6776 persoane a fost recomandată Psihoterapia, la 331 copii – recomandată Intervenția timpurie și 569 cazuri - Mijloace asistive, Asistenţă personală – la 1173 persoane, Plasament familial a fost recomandat la 12 persoane, în 99 cazuri a fost recomandată Echipa mobilă, Centru de plasament temporar la 11 persoane și la 327 a fost recomandat Respiro, Consiliere şi asistenţă psihologică, terapie psihologică – la 5851 copii, Educaţia în instituţia de învăţământ la 7029 copii, Program individual de educaţie fizică – în 6841 cazuri. Adaptarea accesului şi spaţiului interior al instituţiei de învăţământ a fost recomandat la 681 de copii cu dizabilități, Consiliere şi asistenţă logopedică - la 2453 copii, la 2129 copii a fost recomandată Asistenţă în învăţare din partea cadrului didactic de sprijin, Serviciul de Asistenţă Psihopedagogică în 2597 cazuri și în 8257 cazuri - Consiliere şi asistenţă psihopedagogică.

16. Analiza activităţii Serviciilor de control al determinării gradului de dizabilitate în anii 2017-2020 denotă o majorare considerabilă a numărului de dosare, examinate în mod de recurs și în mod de control. Totodată se înregistrează tendinţa de majorare a ponderii modificării gradelor de dizabilitate în mod de recurs, de la 27% în anul 2017 până la 43,7% în a.2020.

17. Ponderea modificării gradelor de dizabilitate în mod de control în a.2020 este în scadere până la 20,7%, comparativ cu anul 2019 (46,1%). Această micșorare poate fi explicată prin creșterea nivelului de cunoștințe și de experiență a experților din cadrul Serviciului pentru determinarea gradului de dizabilitate, responsabili de acest domeniu.

18. Analiza comparativă în anii 2018-2020 a ponderii confirmării a gradelor stabilitte de către Serviciul de determinare a gradului de dizabilitate în procesul de examinare repetată a dosarelor în mod de recurs și în mod de control scoate în evidență trendul de creștere a acestui indicator în mod de recurs de la 54% la 74% și în mod de control de la 13% la 64% în perioada de referință, fapt ce confirmă creșterea nivelului de cunoștințe și de experiență a experților din cadrul Serviciului pentru determinarea gradului de dizabilitate.

19. În anul 2020 media per serviciu a ponderi confirmării gradelor de dizabilitate din numărul total de dosare examinate ca măsură de control este 81,2, comparativ cu 74,3%, ponderea deciziilor de confirmare a gradelor de dizabilitate din numărul total de dosare examinate urmare contestațiilor, per

echipă de asemenea este în creștere, astfel -în anul de referință media per Serviciu a este de 73,4%, comparativ cu 68,3% în anul 2019.

Perspective:

1. Pilotarea în continuare, cu implementarea ulterioară a Criteriilor de determinare a dizabilităţii la copii (0-18 ani) va permite creșterea calității determinării gradului de dizabilitate.

2. Elaborarea Criteriilor de determinare a dizabilităţii la adulți în conformitate cu Clasificarea Internaţională a Funcţionării, Dizabilităţii şi Sănătăţii și pilotarea acestora în cadrul CNDDCM.

3. Revizuirea standardelor normative și metodologiilor utilizate în prezent pentru determinarea dizabilității în vederea ajustării sistemului actual de clasificare a dizabilității la cel internațional.

4. Instruirea formatorilor, care urmează ulterior să instruiască experții în vederea aplicării Criteriilor de determinare a dizabilităţii la adulți în conformitate cu Clasificarea Internaţională a Funcţionării, Dizabilităţii şi Sănătăţii.

5. Consolidarea capacității instituționale de colectare și analiză a datelor statistice cu privire la dizabilitatea persoanelor adulte și copii, dezagregate pe unități teritorial administrative și tipuri de dizabilități.

6. Formarea şi perfecţionarea continuă ai angajaților instituției.

7. Organizarea și participarea la activitățile științifice naţionale şi internaţionale.